

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra biologie

Bakalářská práce

Zooterapeutické zkušenosti žáků základních škol

Vypracovala: Romana Zvolánková

Vedoucí práce: Ing. Štěpánka Chmelová, Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

.....

Romana Zvolánková

Poděkování

Děkuji Ing. Štěpánce Chmelové, Ph.D. za cenné rady, ochotu a odborné vedení při psaní této bakalářské práce.

Zároveň také děkuji ředitelům základních škol, již souhlasili s provedením výzkumu, a také žákům a učitelům, kteří se výzkumu přímo zúčastnili.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zkušenostmi žáků základních škol se zooterapií. V literárním přehledu je popsána zooterapie, její historie, typy a organizace, které se jí zabývají. Také jsou zde uvedeny informace o chovu zvířat ve školách. Metodika je zaměřena na dotazníky pro žáky a učitele základních škol. Bylo zjištěno, že většina žáků má povědomí o tom, co zooterapie je a jaký je její účel, a to hlavně díky médiím. Také většina z nich uvedla, že by se chtěla dozvědět více informací o zooterapii. Z učitelského dotazníku vyšlo najevo, že se učitelé staví k zapojení zooterapie do výuky a k chovu zvířat ve škole spíše negativně.

Klíčová slova

Zooterapie, chov zvířat, dotazníkové šetření

Abstract

The bachelor thesis deals with zootherapy experience of primary school pupils. Zootherapy, history of zootherapy, types of zootherapy, organisations dealing with zootherapy and information about animal breeding in schools are described in the literature review. Methodology of the thesis deals with questionnaires of primary school teachers and pupils. It was found that most pupils know what zootherapy is and what is her purpose, mainly because of media. Most pupils also said that they would like to know more information about zootherapy. In questionnaires of primary school teachers was found that teachers do not like the idea of involvement of zootherapy in teaching process and animal breeding in schools as well.

Key words

Zootherapy, animal breeding, survey

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Literární přehled.....	2
2.1	Zooterapie.....	2
2.2	Historie zooterapie.....	4
2.3	Typy zooterapie.....	6
2.3.1	Canisterapie.....	6
2.3.2	Felinoterapie.....	8
2.3.3	Hiporehabilitace.....	10
2.3.4	Ornitoterapie.....	12
2.3.5	Lamaterapie.....	13
2.3.6	Delfinoterapie.....	13
2.3.7	Farmingterapie.....	14
2.3.8	Malá domácí zvířata.....	14
2.4	Zooterapie v České republice.....	16
2.5	Zooterapie ve světě.....	17
2.6	Chov zvířat ve škole.....	18
3	Metodika.....	20
3.1	Dotazník pro žáky základních škol.....	20
3.2	Dotazník pro učitele základních škol.....	21
4	Výsledky.....	22
4.1	Dotazník pro žáky základních škol.....	22
4.2	Dotazník pro učitele základních škol.....	35
5	Diskuze.....	40
6	Závěr.....	43
7	Seznam literatury.....	44

1 Úvod

Zooterapie je účinná léčebná metoda, při které dochází k pozitivnímu působení zvířete na člověka. Vzájemný kontakt mezi zvířetem a člověkem vede ke zlepšení jeho fyzické, psychické i sociální stránky. Tento druh terapie je vhodný pro všechny věkové skupiny a osoby s postižením, protože, co se druhů zvířat týče, je velmi rozmanitá. Můžeme se s ní setkat například v domovech pro seniory, nemocnicích, školách či speciálních centrech, jež jsou zaměřené na vykonávání zooterapie.

Jedná se tedy o formu rehabilitace, která je velmi prospěšná. Proto si myslím, že je důležité, aby o ní vědělo co nejvíce lidí, a to je také důvod, proč jsem si toto téma vybrala ke své bakalářské práci.

Jelikož studuji na Pedagogické fakultě, chtěla jsem se zaměřit hlavně na děti. Cílem mé práce bylo zjistit, zda žáci základních škol mají nějaké zkušenosti se zooterapií. Zajímalo mě, zda ví, co je to zooterapie, zda o ní někde slyšeli, zda o ní chtějí vědět více bližších informací a také zda doma chovají nějaké zvíře.

Zároveň jsem se zaměřila i na postoj učitelů základních škol k této problematice a jejich názor na chov zvířat ve školách.

Cíle se mi podařilo dosáhnout díky dotazníkům, které jsem pro žáky i učitele základních škol připravila a vyhodnotila.

2 Literární přehled

2.1 Zooterapie

Zooterapie (zoorehabilitace, animoterapie) je terapeutická (léčebná) metoda, která využívá pozitivní působení zvířete na člověka v rovině psychické i fyzické. Díky zooterapii může u člověka dojít ke zlepšení paměti, motoriky, zmírnění stresu a podobně (Freeman, 2007). Při zooterapii se tedy provádějí aktivity, které umožňují a zároveň zlepšují správný psychosomatický vývoj (Svobodová a kol., 2009). Zvíře je při zooterapii v roli prostředníka, tzv. koterapeuta, a je vedeno zkušeným pracovníkem, tzv. zooterapeutem, který rozhoduje o tom, jak zvíře v dané situaci využít (Freeman, 2007).

Zooterapie může být provedena pomocí jakéhokoliv zvířete. Může se jednat o psa, kočku, koně, hospodářská zvířata, slona (závisí to na regionálních zvyklostech), hmyz, ryby nebo třeba malá zvířata, například křečka či morče (Nerandžič, 2006).

Na čem však opravdu záleží, je to, čeho přesně chceme při zooterapii dosáhnout. Podle toho volíme zvíře, které se pro danou terapii nejvíce hodí. Každé zvíře, a i plemeno zvířete, má jiné povahové vlastnosti a jinak se chová. Aby zvíře odvedlo dobrou práci, kterou od něj žádáme a očekáváme, je nutné, aby bylo zdravé, spokojené a aby nebylo přetěžováno.

Léčebné využití zvířat lze praktikovat u všech věkových kategorií, od malých dětí až po seniory (Svobodová a kol., 2009), a je možné ho spatřit ve více podobách. Jedná se o doma chovaná zvířata, zvířata ve zdravotnických zařízeních, v ústavech sociální péče i v domovech pro seniory (Nerandžič, 2006). Může probíhat jako jednorázová aktivita, návštěvní program, pobytový program, ambulantní program nebo například rezidentní program, kdy je zvíře umístěno natrvalo ke klientovi.

Existují čtyři typy zooterapie, které se liší svou metodou. První z nich je AAA (Animal Assisted Activities), která se zaměřuje na zlepšení kvality života pacienta a rozvoj jeho společenských dovedností, a to přirozeným kontaktem se zvířetem. Další metodou je AAT (Animal Assisted Therapy), kde kontakt zvířete a pacienta je cílený a díky tomu dochází ke zlepšení psychické i fyzické stránky pacienta. Předposlední metoda je AAE (Animal Assisted Education), která má za úkol zlepšit výchovu, vzdělávání či společenské dovednosti pacienta za jeho přirozeného nebo cíleného kontaktu se zvířetem. Klienti tedy mohou být i studenti ve školách. Poslední metodou je AACR (Animal Assisted Crisis Response) a ta je

zaměřena na pacienty, kteří se ocitli v krizovém prostředí. Cílem této metody je především redukce stresu u pacienta a zlepšení jeho psychického stavu (Freeman, 2007).

Zvířata potřebují pravidelný denní režim, a proto nutí člověka k určitému chování. Chovaná zvířata jsou na člověku závislá, což vede k pocitu odpovědnosti a vyššímu sebevědomí člověka. Tím, že chovatel dbá na potřeby zvířete, si zlepšuje svou fyzickou kondici a udržuje si schopnost postaratí se o sebe sama do vysokého věku. Chovaná zvířata mají také antidepresivní účinek. Zmírňují psychické napětí a úzkost člověka, protože si vynucují pozornost (Nerandžič, 2006). Pozitivní emocionální vazba mezi zvířetem a člověkem ovlivňuje produkci stresových hormonů. Díky tomu dochází ke snížení krevního tlaku nebo zpomalení dýchání (Ballarini, 2003).

Ve zdravotnických zařízeních a ústavech mají zvířata velmi pozitivní vliv na klienty. Snižuje se psychická i fyzická náročnost na personál, spotřeba antidepresiv, adaptační stres nově příchozích klientů i stres dlouhodobě pobývajících klientů. Naopak se zlepšuje schopnost komunikace, péče klientů o zvířata i sebe sama, mizí závislost na druhých osobách a klienti objevují ve své práci i životě smysl (Nerandžič, 2006).

Terapie pomocí zvířat dokáže být užitečná pro mnoho lidí s různými problémy, například s autismem, demencí, srdeční chorobou, rakovinou, schizofrenií, poruchou chování či emocí nebo také chronickou bolestí (Raje a kol., 2018).

Problémem však zůstává skutečnost, že tato forma terapie není široké veřejnosti příliš známá a ani nevíme, jak tento obor správně pojmenovat. Setkáváme se i s nedostatkem odborné literatury, která by nám mohla poskytnout více informací (Svobodová a kol., 2009).

2.2 Historie zooterapie

Využití zvířete, jako druh pomoci člověku, je stejně staré jako domestikace. Pes se již od samého počátku společného soužití s prehistorickým člověkem stal kromě pomocníka i přítelem. Nesloužil tedy pouze jako hlídač či lovecký pes, ale měl i funkci hygienickou a společenskou. Tato skutečnost byla dokázána různými archeologickými nálezy, jako například společným pohřbíváním. Zároveň bylo dokázáno, že ve starověkých civilizacích (např. starý Egypt, Persie, Indie) lidé uctívali a společensky využívali psy, kočky a jiná zvířata.

Člověk má biologicky zakódovaný zájem o přírodu, což je důvod, proč lidé v dávných dobách zaznamenali léčebné využití zvířat, a to různými způsoby. Kromě fyzického léčebného působení (např. zahřívání, sliny obsahující antibiotika) mají zvířata i psychologický účinek na člověka. Dochází k aktivaci pozitivních pocitů a snížení stresu. Principem tohoto léčebného působení je fakt, že živé organismy mohou u ostatních organismů probudit schopnost samoléčení (Lacinová, 2007).

Zvířata byla terapeuticky využívána v několika léčebných zařízeních, například v belgickém městě Geel v 9. století. Zvířata zde pomáhala zdravotně postiženým lidem. Dále pak v 18. století v Anglii vznikla sociální terapeutická instituce York Retreat. Tu založil quaker (člen křesťanské společnosti Society of Friends) William Tuke, kterému se nelíbilo násilné zacházení s pacienty v psychiatrických ústavech. Raději zvolil cestu laskavosti, porozumění a důvěry s pomocí kontaktu se zvířaty, přesněji řečeno s králíky a drůbeží.

V roce 1867 bylo v německém Bethelu založeno centrum pro epileptiky. Toto centrum funguje dodnes a využívají se zde zvířata jako například ptáci, kočky, psi nebo koně (Odendaal, 2007). Ve Spojených státech amerických byla zvířata poprvé využita v nemocnicích v roce 1919. Přesněji řečeno šlo o psy, kteří dělali pacientům společnost. Od roku 1942 se psi v New Yorku stali součástí rehabilitace letců, kteří byli zraněni ve válce (Lacinová, 2007).

Za průkopníka v oblasti psychoterapie za pomoci zvířat se považuje od 60. let 20. století americký psychiatr Boris Levinson, jenž se zabýval dětskou psychoterapií. Svou praxi prováděl ve svém domě v New Yorku, kde na základě pozorování zjistil, že mu jeho pes pomáhá lépe navázat komunikaci s dětmi. Byl tedy přesvědčen, že zvířata mohou být velkým přínosem v terapeutických zařízeních i domácnostech. Také jako první začal

používat výraz „pet therapy“ (terapie pomocí zvířat). Napsal několik průkopnických prací tohoto oboru, například v roce 1962 „The dog as co-therapist“ („Pes jako spoluterapeut“). Cílem Levinsona bylo navázat kontakt mezi dítětem a zvířetem před samotnou terapií, využít zvíře jako prostředníka při zhoršené komunikaci s dítětem a využít zvíře ke zdolání psychické překážky.

Další významní psychiatři zabývající se psychoterapií pomocí zvířat, A. H. Katcher a M. J. McCulloch, zjistili v 80. letech 20. století, že zvířata mohou mít vzhledem k lidské psychice přednosti jako například láska, úleva od pocitu samoty, potřeba o zvíře pečovat nebo zapomenutí na své problémy. Zooterapii se dále věnovali například A. M. Beck, G. F. Hunter nebo M. R. Burch (Odendaal, 2007).

2.3 Typy zooterapie

Zooterapii lze rozdělit na několik typů podle toho, jaké zvíře je v dané terapii využito. V následujících podkapitolách jsou popsány ty nejznámější: canisterapie, felinoterapie, hiporehabilitace, ornitoterapie, lamaterapie, delfinoterapie, farmingterapie a terapie za pomoci malých domácích zvířat (Freeman, 2007).

2.3.1 Canisterapie

Jedná se o formu terapie, která využívá pozitivní působení psa na lidské zdraví. Používá se jako podpůrná psychoterapeutická metoda, kdy nelze využít žádné jiné metody, a to například při komunikaci s autistickými dětmi, mentálně i smyslově postiženými, chronicky nemocnými nebo při rehabilitaci. Nejvíce klade důraz na řešení obtíží v oblasti psychiky, citů a sociální integrace. Také se věnuje i fyzické stránce člověka (Galajdová, 1999).

Na začátku 90. let 20. století se začala canisterapie ojediněle využívat v Čechách (Ústav sociální péče Kociánka v Brně, Psychiatrická léčebna Bohnice v Praze). Poté začala vznikat zájmová sdružení a díky tomuto procesu byla v roce 2003 vybudována Česká canisterapeutická asociace (Nerandžič, 2006).

Využití psa musí být specifické podle toho, co daný klient potřebuje. Pes dokáže pomoci člověku například s jemnou motorikou (klient podá psovi pamlsek), hrubou motorikou (klient hodí psovi míček), řečí (klient mluví na psa, povely), prohříváním (tzv. polohování, teplo psího těla působí na klientovu postiženou část těla), psychickými problémy (dítě se svěruje raději psovi než dospělému) nebo pohybem. Terapie musí být cílená a měla by probíhat pod dohledem odborníka (Svobodová a Tichá, 2009).

Pes dokáže například pozitivně působit na sociální chování autistických dětí. Tyto děti jsou uzavřené a nekomunikují, což může vést k problémům v rodině (deprese, rozvod apod.). V letech 2003 až 2005 proběhla studie, při které se zjišťovalo, jak trénování psi, trenéři a členové rodiny mohou zlepšit sociální angažovanost těchto dětí. Probíhalo to tak, že trenér přišel se psem na návštěvu k rodině a dítě si se psem hrálo a dávalo mu pokyny, které se naučil od trenéra psa. Tyto návštěvy byly nahrávány na video a poté zkoumány. Bylo zjištěno, že opakovaný kontakt psa s autistickým dítětem, posiluje sociální chování dítěte s ostatními (Solomon, 2010).

Psi věnující se canisterapii by měli mít určité vlastnosti. Je důležité, aby byl pes zdravý a ochotný spolupracovat. Nesmíme ho v žádném případě nutit. Dále by měl být vyrovnaný, aby se nechoval vůči ostatním agresivně či bojácně. Také je nutné, aby se nenechal ničím rozhodit (prostředím, nenadálou situací, pohybem, hlasem apod.), také aby byl přátelský, hravý, chytrý, trpělivý a schopný spolupráce s psovodem i klienty.

Canisterapeutický pes by měl zvládat činnosti jako například reagování na své jméno, zvládnutí základních povelů (sedni, lehni apod.), schopnost se rychle uklidnit a setrvat v určité poloze, komunikace s fyzicky a psychicky postiženými lidmi, dobrá snášenlivost s ostatními zvířaty, nemít zlozvyky (žebrání, skákání na lidi apod.) nebo mít vysokou toleranci vůči rušivým vlivům (Loučka a Loučková, 2009).

Nejdůležitějším faktorem při výběru psa pro canisterapii je to, jaký má pes charakter a jak je vychován (Nerandžič, 2006). Nezáleží na tom, zda se jedná o psa čistokrevného (pes má průkaz původu) nebo zda se jedná o psa nečistokrevného, tzv. „voříška“ (Eisertová, 2007). Psi jsou pro canisterapii vybíráni už jako štěňata podle jejich vlastností. Dále jsou pak vychováni a cvičeni zkušeným chovatelem tak, aby poté byli schopni úspěšně zvládnout canisterapeutické zkoušky (Nerandžič, 2006). Nejvíce užívanými psími plemeny jsou zlatý a labradorský retriever, kteří jsou přátelštější a dobře ovladatelní. Dalšími často užívanými psími plemeny jsou například border kolie, německý ovčák, bernský salašnický pes nebo i jejich kříženci (Svobodová a Tichá, 2009).

Jaký je tedy význam canisterapie? Základním principem canisterapie je využití psa při léčebném působení u lidí. Hlavním cílem je, aby nemocný či zdravotně postižený člověk začal být více aktivní, aby se cítil lépe fyzicky i psychicky a aby užíval méně léků. Lze ji použít u lidí s poruchami srdečního rytmu, u lidí trpících depresemi či úzkostí, u neurologických pacientů, u zdravotně postižených, u dětí s mozkovou obrnou nebo například v domovech pro seniory. Význam canisterapie je tedy obrovský (Nerandžič, 2006).

2.3.2 Felinoterapie

Pojem felinoterapie označuje terapii, kdy využíváme vzájemné působení kočky a člověka v procesu léčby a jako podporu zdraví člověka (Hypšová, 2007).

Již v minulosti byly kočky u lidí velmi oblíbené. Dokazují to archeologické nálezy, především kresby na hrobkách, z Egypta asi 5 000 let př. n. l. Kromě toho, že se kočky staly skvělými společníky lidí, byly také využívány jako lovci myši a hadů a ochránci obydlí. Zhruba 2 000 let př. n. l. byly kočky považovány za božstvo, a pokud byla kočka usmrcena, provinilec byl potrestán smrtí. Kočka tedy již od minulosti patří k nejčastěji chovaným zvířatům člověka.

O léčebném účinku koček na lidi se poprvé začalo mluvit v 90. letech 20. století (Nerandžič, 2006). V roce 1995 vznikl v České republice Nezávislý chovatelský klub, který sídlí v Mladé Boleslavi a který organizovaně pracuje s kočkami. Na Ministerstvu vnitra ČR byl registrován v roce 1997 (Hypšová, 2007). O čtyři roky později tento klub vydal knihu o plemenech koček. (Nerandžič, 2006). Další chovatelé pracují samostatně, avšak stali se společně členy Sdružení chovatelů koček, což je organizace, která spadá pod mezinárodní felinologickou federaci (Hypšová, 2007).

Kočky se při felinoterapii využívají převážně při aktivitách každodenního života nebo při procesu léčení. Když do domova seniorů přichází nový klient, kočka dokáže zmírnit jeho adaptační stres (formou návštěvy), ovlivňuje hodnoty krevního tlaku, zmírňuje napětí a stimuluje paměť.

Ruce jsou při hlazení kočky drážděny chlupy a prohřívány. Tím dochází k vlastní léčbě klienta. Klienti také procvičují jemnou motoriku například při kartáčování kočky nebo při úchopu misky, aby kočce nasypali krmivo.

U dětí kočka rozvíjí jejich estetické a hudební cítění při herní terapii. Děti jsou uvolněnější a veselejší. Nejlepší výsledky jsou u mentálně retardovaných dětí, kdy jim kočka dodává pocit bezpečí a podporuje komunikaci s ostatními. Fyzicky postižené děti se spasmu (křečemi) končetin se při hře s kočkou uvolňují. Děti s dětskou mozkovou obrnou jsou pomocí mňoukání kočky vtaženy do hry, díky které se následně pohybují. U autistů dochází k psychické relaxaci a následně k lepší komunikaci a spolupráci (Nerandžič, 2006).

Můžeme si to ukázat na konkrétním případě, kdy byl dívce Iris Grace Halmshaw ve dvou letech diagnostikován autismus. Nedokázala komunikovat a měla strach z vody. To se ale změnilo, když ji rodiče darovali mainskou mývalí kočku jménem Thula. Mezi Iris a Thulou vzniklo velké pouto, díky kterému Iris začala komunikovat a dokonce plavat. Společně s Thulou tráví čas v bazénu i ve vaně. Dívka se díky tomuto poutu otevřela a stala se z ní velmi talentovaná malířka. Její maminka Arabella Carter-Johnson dokonce napsala v roce 2017 knihu „Iris Grace: How Thula the Cat Saved a Little Girl and Her Family“, ve které popisuje vztah mezi dívkou a její kočkou (Brannen, 2016).

Kočky jsou vhodné pro terapii člověka, protože se snadno dokáží přizpůsobit prostředí (domov seniorů, léčebné ústavy) i dennímu rytmu. Kočka na člověka působí pomocí dotyků, a tím rozvíjí jeho hmat, zrak i sluch. Tento proces se nazývá senzomotorická facilitace.

Existují ale i negativní účinky doprovázející felinoterapii, kdy například děti napodobují kočky při krmení z misky nebo šplh na vysoká místa (stůl, strom apod.). Dalšími zdravotními riziky jsou alergie, nemoci a úrazy (škrábnutí). Proto jsou důležitá očkování a pravidelná veterinární péče. Pro felinoterapii nejsou vhodné toulavé kočky, kočky z útulků a kočky zvyklé na volný výběh.

Při felinoterapii by měla být využívána kočka, která je přátelská k lidem, vyhledává s nimi kontakt a má klidnou povahu. Měla by být již od narození vychovávána v lidské společnosti, aby byla zvyklá na život v domku či bytě. Musí mít naučené hygienické návyky a naučit se, co nikdy nesmí udělat. To lze kočku naučit díky pozitivní stimulaci (pamlsky). Také by měla být zvyklá na ostatní zvířata a pohyb v různých typech prostředí.

V České republice jsou nejvíce využívány kočky domácí, plemeno ragdol a sibiřské kočky. Důležité je, aby kočka i její majitel, měli podobné povahové vlastnosti, např. klidnější majitel zvolí kočku perskou, a naopak temperamentnější kočku siamskou. V Rakousku s kočkami pracuje Mgr. Erwin Reisaus a využívá hlavně perské a domácí kočky. Avshalom Beni z Izraele se zaměřuje na kočky plemene ragdol, domácí kočky a bengálské kočky (Nerandžič, 2006). Také se při felinoterapii využívají kromě výše zmíněných koček i mainské mývalí kočky či sibiřské kočky (Hypšová, 2007).

Význam felinoterapie je větší, než by se mohlo zdát. Přítomnost zvířete má pozitivní vliv hlavně na onkologické a dlouhodobě nemocné pacienty, seniory a na lidi, u kterých

hrozí syndrom vyhoření. Kočky mají na lidi psychoterapeutický a sociálně rehabilitační účinek (Nerandžič, 2006).

2.3.3 Hiporehabilitace

Pojem hiporehabilitace vyjadřuje aktivity, které napomáhají při rehabilitaci člověka, a to pomocí koní (Vosátková, 2007).

Léčebné využití koně bylo poprvé zaznamenáno u jihoamerických indiánů, kteří utrpěli zranění v boji. Ti byli položeni napříč na hřbet koně, který klusal. Tento rytmický pohyb a poloha zapříčinily, že u raněného indiána došlo k nepřímé srdeční masáži a uvolnění dýchacích cest. První cílené léčebné působení koně na člověka je známo díky Němci Thomasu Sydehmanovi, který v 17. století předepisoval jako léčbu jízdu na koni. V České republice jako první využil koně k terapii lidí RNDr. Otakar Leiský. V roce 1986 vznikl rehabilitační ústav Hamzova léčebna v Luži-Košumberku, kde se od začátku zabývají terapií pomocí koní. V roce 1991 byla díky MUDr. Lie Frantalové založena Česká hiporehabilitační společnost (Nerandžič, 2006).

Koně nabízí takové způsoby terapie, které s menšími zvířaty nelze provést (Granger a Kogan, 2006). Pod hiporehabilitaci spadají tři základní oblasti: hipoterapie, pedagogicko-psychologické ježdění a parajezdeckví (Vosátková, 2007).

Hipoterapie je metoda, kdy je využíván pohyb koně a jeho přenos na člověka, který na koni sedí (Nerandžič, 2006). Rytmičtý pohyb koně pozitivně působí na postoj, rovnováhu a hybnost klienta (Granger a Kogan, 2006). Při hipoterapii je využíván celý koňský hřbet, a proto klient nesedí jako při sportovním jezdectví. Kůň svým pohybem dráždí nervový systém klienta, a tím ho nutí balancovat. Díky tomu může docházet k rozvoji svalů a motoriky klienta (Nerandžič, 2006). Hipoterapie je vhodná například u pacientů se svalovou dystrofií, mozkovou obrnou, roztroušenou sklerózou nebo revmatickým onemocněním kloubů (Koca a Ataseven, 2015).

Léčebné pedagogicko-psychologické jezdectví (LPPJ) zahrnuje nejen jízdu na koni, ale i posilování vztahu mezi koněm a člověkem. Tím tedy dochází ke zlepšení fyzické stránky člověka (rozvoj svalstva, koordinace) a k jeho psychickému a sociálnímu rozvoji (nalezení nového smyslu života, zlepšení vztahu s ostatními lidmi). Klient se o koně stará (hřebelcování, krmení apod.), čímž se mezi koněm a klientem vytváří pozitivní vztah

(Vízdalová, 2007a). Tato metoda je vhodná například u drogově závislých nebo u pacientů s duševní chorobou (Nerandžič, 2006).

Parajezdectví je metoda hiporehabilitace využívaná u handicapovaných lidí, tedy u pacientů s fyzickým či mentálním postižením. Pacient aktivně ovládá koně (Vízdalová, 2007b) a může jezdit rekreačně nebo také soutěžit v disciplínách, jako je paradrezúra (jezdec s koněm předvádí cviky, které jsou bodovány) či paravoltiž (jezdec provádí akrobatická cvičení na koni v chůzi). Oba tyto sporty se řadí mezi paralympijské (Nerandžič, 2006).

Terapeutický kůň by měl být v dobrém zdravotním stavu a skvělé kondici. Měl by být spolehlivý, poslušný při vodění, samostatný, nelekavý, akceptující nestabilní zátěž, zvyklý na náhlé podněty klienta (např. rychlé pohyby, hluk), zvyklý na cizí lidi (nové klienty) a psychicky odolný (Hermannová, 2009).

Plemeno koně je zvoleno na základě věku klienta. U dětí do 6 let jsou preferováni poníci, u starších dětí středně velcí koně a u dospělých nejčastěji chladnokrevná plemena. Vybrat vhodného koně je však obtížné, vždy záleží na konkrétním jedinci (Vízdalová, 2007a). Je třeba koně vybírat na základě charakteru klienta, četnosti hiporehabilitace a zkušenostech cvičitele. V České republice jsou častými plemeny například český teplokrevník, slezský norik, anglický plnokrevník, hucul nebo jezdecký pony. Také jsou u nás častí kříženci (Vízdalová, 2007c).

Význam hiporehabilitace je rozsáhlý, protože dochází k rozvoji fyzické, psychické i sociální stránky člověka. Jízda na koni stimuluje pohybový systém i vnitřní orgány. Dále je prospěšná pro duševní hygienu a dochází k nápravě chování a vztahů klienta. Také klienta motivuje k větší aktivitě a zařazuje ho do běžné společnosti (Nerandžič, 2006). V roce 2013 vznikla v Kanadě společnost Can Praxis, která pomocí koní poskytuje psychoterapii veteránům s post-traumatickou stresovou poruchou (Duncan a kol., 2017).

2.3.4 Ornitoterapie

Jedná se o léčebné působení ptáků na lidské zdraví, především na jeho psychiku. Je známo, že ptáci dokáží snížit u lidí deprese a také zlepšit sociální vztahy. Pokud je pták domácím mazlíčkem klienta, dodává mu to pocit zodpovědnosti a vyššího sebevědomí, protože se o něj musí starat. Často ptáci stimulují klienta i vizuálně, podobně jako rybičky v akváriu (Granger a Kogan, 2006).

Vhodnými druhy ptáků k vykonávání této terapie jsou ty s vyšší vnímavostí k okolnímu prostředí a ty, kteří komunikují. Nejčastěji jsou to tedy papoušci, holubi, pěvci i někteří dravci. Tito ptáci musí být naučeni na přítomnost lidí a snášet jejich doteky (Jebavý, 2009a).

Papoušek je obdivován člověkem již několik staletí, a to díky jeho pestrému zbarvení, schopnosti mluvit a schopnosti rozeznat lidské emoce. Jedná se o inteligentní zvíře, které má podobné povahové rysy jako člověk. Díky těmto vlastnostem papoušek dokáže projevit svou náklonost člověku a tím mezi nimi vytvořit citové pouto (Doležalová, 2007). Aby se však tento vztah dokázal vytvořit, je nutné, aby se papoušek cítil v bezpečí a nacházel se v klidném a příjemném prostředí.

Existují dvě možnosti, jak zapojit papoušky do ornitoterapie. První z nich je chov v domácím prostředí. Tato možnost je častá u lidí, kteří žijí sami a cítí se osaměle (např. staří lidé při ztrátě blízké osoby). Druhou možností jsou ambulantní návštěvy, kdy chovatel ukazuje vycvičeného papouška v domovech pro seniory nebo v dětských domovech, kde si mohou papouška pohladit a poslechnout. Nejčastější druhy papoušků v ornitoterapii jsou například amazoňan modročelý, žako šedý, ara malý, korela chocholatá a andulka vlnkovaná.

Dalším ptákem využívaným v této terapii může být holub, který má uklidňující protistresové účinky na klienty, a tím pozitivně působí na jejich psychiku. Chov holuba není nijak složitý, a tak se v něm člověk může dobře realizovat, stejně jako například v různých organizacích i soutěžích.

Pěvci a dravci se sice nenechají pohladit, ale využívají se u lehčích případů, kdy dokáží na zavolání přiletět na ruku (Jebavý, 2009a).

2.3.5 Lamaterapie

Při lamaterapii dochází k interakci mezi člověkem a lamou. Toto vzájemné působení je pro obě strany pozitivní. Klient může lamu sledovat, pomáhat při jejím krmení nebo čištění stáje, jít s ní na procházku nebo ji hladit (Nerandžič, 2006). Dotek je velmi důležitý pro emoční a fyzickou pohodu pacienta.

Lamaterapie pozitivně ovlivňuje děti, které mají problém s učením. Také kladně působí na lidi trpící demencí či emočními problémy (www.nidderdalellamas.org).

V Americe existuje nezisková organizace s názvem Mtn Peaks Therapy Llamas & Alpacas, která provádí terapeutické návštěvy v nemocnicích, domovech pro seniory či rehabilitačních zařízeních. Lamy zde pomáhají pacientům zvládat pocit osamělosti, snižovat krevní tlak nebo také stres (www.rojothellama.com). Klienti se také snaží oslovit lamy jejich jménem, což napomáhá k posílení komunikace s ostatními lidmi. Zároveň tato organizace vyhoví i ležícím pacientům. Přivádí lamu přímo k posteli klienta, který je za toto gesto velmi vděčný a radostný (Breyer, 2013).

2.3.6 Delfinoterapie

Již několik desítek let je známa terapie pomocí delfínů, v České republice se však nepraktikuje. Tuto formu zooterapie je možno spatřit ve specializovaných delfináriích, například v Německu, Izraeli či Turecku.

Kontakt člověka s delfínem je kontrolovaný a je důležitou součástí terapie. Delfíni mohou vysílat elektromagnetické vlny, které dokáží působit na některé z procesů lidského organismu. Terapie je prováděna sedm až deset dní, kdy jedna lekce trvá přibližně 20-40 minut (Klech, 2014).

Delfíni jsou velmi inteligentní, hraví a komunikativní, což umožňuje klientům získat příjemný zážitek. Také slouží jako podpora léčebného procesu a rozvíjí u pacienta sociální interakci (Tichá, 2007a). Výhodou této formy terapie je i to, že probíhá ve vodě. Pohyb ve vodě zlepšuje motoriku a flexibilitu klienta (Granger a Kogan, 2006).

Hlavní klienti využívající delfinoterapii jsou převážně děti s dětskou mozkovou obrnou, s Downovým syndromem, autisté, děti s poruchou pozornosti či lidé trpící neurózami a depresivními stavy (Klech, 2014).

2.3.7 Farmingterapie

Farmingterapie představuje terapii, při které klienti pracují na farmě u hospodářských zvířat (Loučka, 2007).

Klienti mohou pracovat samostatně i ve skupině a starají se o zvířata buď přímo, nebo nepřímo. Při přímé práci se zvířaty dochází ke kontaktu člověka se zvířetem, například při krmení, dojení nebo čištění. U nepřímé práce ke kontaktu nedochází, ale i tak práce vede k péči o zvířata, protože klienti například připravují krmivo, starají se o prostory farmy nebo o údržbu pastvin.

Je nutné, aby klienti dodržovali docházku, přesný harmonogram a plán ke splnění předem určených cílů. Někteří rádi vykonávají různé činnosti, které se střídají a někteří naopak dávají přednost stereotypu (Skoupá, 2009). Práce klientů je ze začátku pečlivě řízena a postupem času může být pouze kontrolována (Loučka, 2007).

Často využívaná zvířata při farmingterapii jsou drůbež, kozy, ovce a skot, což je výhodné, protože klienti mají možnost pracovat s více druhy zvířat. Hlavní je, aby tato zvířata byla zdravá a nebála se kontaktu s lidmi. Také je důležité se ohlížet na aktuální stav zvířete (období říje, březost apod.), protože se zvíře může chovat agresivně, i když se tak běžně nechová.

Díky farmingterapii dochází u klienta k rozvoji motoriky, zvýšení znalostí a dovedností a lepšímu zařazování se do společnosti (Skoupá, 2009). Také pomáhá pacientům trpícím úzkostnými stavy či depresí (Berget a Braastad, 2011).

2.3.8 Malá domácí zvířata

Léčebné působení malých domácích zvířat je v České republice i ve světě dosti rozšířeno, protože chov těchto zvířat je nenáročný. Zvířata jsou se všemi náležitostmi týkající se chovu (krmení, klec apod.) fyzicky i finančně snadno dostupná. Vhodnými zvířaty jsou ta s denní aktivitou a ta, která nekoušou. Jedná se hlavně o králíky, fretky a hlodavce (Mahelka, 2007).

Králík je ideální zvíře pro rehabilitaci. Je velmi společenský, klidný a má rád doteky. Jeho měkká srst má na lidi (převážně děti a seniory) zklidňující účinek. Díky hlazení dochází k rozvoji jemné motoriky a zlepšení psychického stavu klienta (Jebavý, 2009b). Králíci se často využívají rezidentně nebo formou návštěvy. Pokud jsou

králíci trvale umístěni v nějakém zařízení (např. domov pro seniory), obyvatelé díky tomu získávají pocit zodpovědnosti. Návštěvní králíci se často umísťují přímo na lůžko k pacientovi. Ležícím pacientům je tato možnost terapie příjemná a zlepšuje se tím jejich psychická pohoda (Mahelka, 2007).

Fretka je snadno ochočitelná, společenská, hravá a aktivní (Jebavý, 2009b). Snadno se stává skvělým společníkem klienta, na kterého pozitivně působí nejen skrze dotyk, ale také zrak, sluch a čich. Fretky mají kladný vliv na osamělé lidi, autisty i seniory. Klienti se s fretkou rádi mazlí a komunikují s ní, což zapříčiňuje sociální rehabilitaci klienta (Nerandžič, 2006). Je ale důležité si uvědomit, že každá fretka má jinou osobnost. Některé jsou nezávislé a jiné mazlivé. Proto musí být vybrána ta správná (McLeod, 2019a).

Často využívanými hlodavci jsou v zoo rehabilitačních programech hlavně morčata, činčily, potkani, myši nebo křečci. Nejvíce vhodným hlodavcem je však morče domácí, protože se jedná o společenské zvíře s denní aktivitou. Má klidnou povahu, nekouše a jeho hlasová komunikace je velmi zajímavá. Morčata se využívají v programech určených hlavně dětem. Klientům poskytují psychickou oporu, snížení stresu a odvedení pozornosti od bolesti.

Činčila vlnatá je aktivní společenské zvíře s jemnou hustou srstí, která je na dotek velmi příjemná a vyvolává u klienta při hlazení kladné pocity. Terapii pomocí činčily lze praktikovat například u pacientů s popáleninami nebo u psychicky nemocných (Jebavý, 2009b).

Potkan je inteligentní, společenské a hravé zvíře, které si dokáže vytvořit silné citové pouto k člověku. Vyžaduje pozornost blízkého člověka a dokáže reagovat na zavolání (Mahelka, 2007).

Myš je podobně jako potkan společenské a hravé zvíře, ale vzhledem ke své menší velikosti a většímu riziku zranění je méně vhodná pro zooterapii. Z těchto důvodů se více hodí pro pozorování než přímou manipulaci.

Křeček zlatý, křečík džungarský a křečík Roborowského jsou nejvhodnější hlodavci pro chov, protože jsou společenší, čistotní a málo kousaví (Jebavý, 2009b). Nevýhodou je však to, že jsou to noční tvorové a jsou také křečci. Proto je důležité, aby s nimi děti zacházely opatrně (McLeod, 2019b).

2.4 Zooterapie v České republice

V České republice se můžeme setkat s několika různými organizacemi, které se zabývají zooterapií.

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ) je pražská organizace založená v roce 1995. Jejím cílem je informovat veřejnost o vzájemném pozitivním vlivu mezi lidmi a zvířaty. Zároveň se tato organizace snaží pomoci chovatelům zlepšovat péči o malá zvířata. První předseda organizace byl profesor Zdeněk Matějček, který propagoval myšlenku o pozitivním působení mezi člověkem a zvířetem po celý svůj život.

Canisterapeutická asociace (CTA) je organizace, která od roku 2003 sdružuje veškeré další organizace zabývající se canisterapií v České republice. Má za úkol tyto organizace sjednotit, seznámit veřejnost s canisterapií, vytvořit pravidla pro práci v canisterapii a zvyšovat odbornost canisterapeutických pracovníků.

V roce 1991 vznikla Česká hiporehabilitační společnost (ČHS), která sdružuje další české organizace věnující se hiporehabilitaci. Jejím cílem je zprostředkování komunikace mezi odborníky a organizacemi, pořádání kvalifikačních kurzů a propagace hiporehabilitace jako léčebného procesu (Tichá, 2007b).

Rodinné centrum Rozárka je nezisková organizace v Českých Budějovicích, která umožňuje setkávání handicapovaných dětí s těmi zdravými a zároveň zajišťuje zooterapii (www.rozarkarc.webnode.cz).

V Třeboni se nachází Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, který vznikl v roce 2001. Sdružení zajišťuje výuku pro cvičitele psů a výcvik canisterapeutických psů. (www.canisterapie.org)

V roce 1994 vzniklo v Miskovicích u Kutné Hory občanské sdružení Dítě a kůň. Posláním sdružení je prostřednictvím hipoterapie pomoci handicapovaným dětem (www.diteakun.cz).

Od roku 1998 se každý rok v Českých Budějovicích koná integrační canisterapeutický tábor, který je realizován Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity. Jako první s myšlenkou pořádání tábora přišel profesor Miloš Velemínský. Hlavním cílem tábora je umožnit kontakt mezi dítětem a psem a integrace dětí handicapovaných a zdravých.

Odborné provedení canisterapie je zajištěno Výcvikovým canisterapeutickým sdružením Hafík (Eisertová a Švestková, 2011).

2.5 Zooterapie ve světě

Ve světě existuje mnoho institucí zabývajících se zooterapií. Níže jsou popsány ty nejvíce známé: International Association of Human-Animal Interaction Organizations, Pet Partners a European Society for Animal Assisted Therapy.

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) je mezinárodní organizace, která vznikla v roce 1990 v USA. Jedná se o řídicí společnost, jež sjednocuje ostatní národní organizace zabývajících se vztahem mezi lidmi a zvířaty (Nerandžič, 2006). Má za úkol sdílet nové poznatky v oblasti zooterapie s ostatními organizacemi a informovat i laickou veřejnost. Každé tři roky se koná na různých místech světa mezinárodní konference. Vědci zde přednáší nejnovější informace ze svých výzkumů. Česká republika se těchto konferencí účastní již od roku 1995. Oficiální webová stránka této organizace je <http://iahaio.org/> (Tichá, 2007b).

Pet Partners (dříve pod názvem Delta Society) je nezisková organizace, jež byla založena v roce 1977 v USA. Je v ní obsaženo více než 13 000 dobrovolných týmů, které navštěvují například pacienty v rekonvalescenci, studenty, seniory s Alzheimerovou chorobou, veterány s posttraumatickou stresovou poruchou či umírající pacienty. Snaží se ukázat výhody a přínosy zooterapie a zaměřuje se i na vzdělávání v této oblasti. Více informací lze nalézt na jejich webové stránce <https://petpartners.org/> (www.petpartners.org).

European Society for Animal Assisted Therapy (ESSAT) je asociace zastřešující veškeré evropské organizace zabývajících se zooterapií. Vznikla v Rakousku v roce 2004. Základní organizace, stojící za jejím vznikem, byly ty z Rakouska, České republiky, Německa, Maďarska a Švýcarska. Cílem asociace je zavedení pravidel pro vzdělání a trénink terapeutických týmů. Tato pravidla platí pro všechny organizace v Evropě spadající pod tuto asociaci. Další informace lze nalézt na jejich webové stránce <https://www.en.esaat.org/> (Tichá, 2007b).

2.6 Chov zvířat ve škole

V současné době je obvyklé, že děti prožívají stres. Důvody vzniku stresu u dětí mohou být nedostatek pohybu na čerstvém vzduchu, netrávení času v přírodě, vysoké nároky ve škole či pocity osamělosti. Díky výzkumům však bylo prokázáno, že tento stres je možné redukovat, a to pomocí zvířat, jež představují kontakt s přírodou.

Zvířata pozitivně působí na lidské zdraví, a to v oblasti fyzické, psychické i sociální. Díky zvířatům se daří komunikovat s dětmi trpící hyperaktivitou či depresí. Také podporují jejich koncentraci a soustředění. Snižují stres a napomáhají ke zklidnění dítěte. Zároveň ovlivňují jeho sociálně-emocionální rozvoj, a to díky vytvoření citového vztahu mezi ním a zvířetem (Jančaříková a Bravencová, 2010).

Škola se může stát prostředím, ve kterém dojde ke kontaktu mezi dítětem a zvířetem, což přináší různé benefity. Chov zvířete ve škole například zvyšuje její atraktivitu, protože nabízí netradiční výukový program. Zároveň obohacuje výuku, buduje nové kroužky (např. teraristický, chovatelský), činí prostředí školy zajímavější (např. učebna biologie, zahrada se zvířaty) a může vést ke konání různých akcí pro veřejnost (např. výstavy zvířat) nebo k zooterapii (Kellnerová, 2003). Když dítě pečuje o zvíře, dodává mu to pocit odpovědnosti, radosti a důležitosti (Crawford, 2012).

Jančaříková a Bravencová (2010, s. 10) uvádí, že: *„lidem, kteří se mazlí s domácími zvířaty, stoupají hladiny endorfinů a dalších látek ovlivňujících pocit spokojenosti, pohody a štěstí.“*

Existují ale i nevýhody chovu zvířat ve škole. Jedná se např. o úklid prostředí, ve kterém zvíře žije, což může být časově náročné. Dále je nutné nezapomínat na dodávání stravy a čerstvé vody. Musí se také brát zřetel na děti trpící alergií. Nevýhodou jsou také prázdniny a svátky, kdy se někdo musí o zvíře postarat, příp. si ho vzít domů. Bohužel se může stát i to, že zvíře zemře, a tak je na učiteli, aby tuto informaci žákům nějakým způsobem vysvětlil (Crawford, 2012).

Pokud se učitel rozhodne pro chov zvířete, je nutností, aby se zamyslel nad určitými otázkami, jako např. jaký je postoj vedení školy, jaké jsou prostorové, časové a finanční možnosti, zda mají děti alergii, jaké pomůcky jsou k chovu potřeba, a hlavně jaké zvíře vybrat s ohledem na zájem a věk žáků (Pipková, 2008).

Pro děti prvního stupně základní školy (7-11 let) se doporučují druhy, jako např. králík domácí, morče domácí, andulka vlnkovaná, suchozemské želvy a nenáročné druhy ryb (paví očko, mečovka). Tato zvířata jsou klidná, odolná a nenáročná pro chov.

Žáci na druhém stupni základní školy (12-15 let) se dokáží postarat o náročnější druhy zvířat, například o vodní želvy, leguána zeleného nebo malé papoušky. Zároveň se u nich doporučuje chov bezobratlých, například strašilek (Kellnerová 2003, Pipková 2008).

Chov zvířat je legislativně ošetřen pomocí zákonů, vyhlášek a předpisů, které musí být dodržovány. Pokud tomu tak není, hrozí vysoké pokuty. Mezi tyto předpisy patří například Zákon č. 166/1999 Sb. (Veterinární zákon), Zákon č. 246/1992 Sb. (Zákon na ochranu zvířat proti týrání), Vyhláška č. 411/2008 Sb. (Stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči) nebo Zákon č. 114/1992 Sb. (Zákon o ochraně přírody a krajiny). Další předpisy lze nalézt na webové stránce <https://zakonyprolidi.cz/obor/chovatelstvi> (www.zakonyprolidi.cz).

Pokud se škola rozhodne chovat zvíře, které patří mezi ohrožené druhy, je nutné, aby bylo registrováno (průkaz původu). Toto nařízení platí dle zákona CITES (Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin), který se snaží ochránit ohrožené druhy živočichů a rostlin. Mezi tyto živočichy patří například suchozemské želvy nebo papoušek žako šedý.

Při chovu zvířete je důležité, aby bylo dosaženo jeho životní pohody, tzv. welfare. Proto vzniklo pět základních svobod, které k tomu vedou. První zásadou je, aby zvíře mělo vždy přístup k potravě a čerstvé vodě. Druhým požadavkem je zajištění bezpečí a pohodlí v prostředí, ve kterém se zvíře nachází. Třetí podmínka je prevence onemocnění, odstranění příčin zranění a terapie. Čtvrtou zásadou je umožnit zvířeti jeho běžné chování, umožnit mu vhodné vybavení a kontakt s dalšími jedinci svého druhu. Poslední požadavek je odstranění podmínek vedoucí ke strachu a psychickému utrpení (Kellnerová, 2003).

Jančaříková a Bravencová (2010, s. 14) tvrdí, že: *„třídní chov je nutné vést vždy svědomitě, tak, aby byla zvířatům zajištěna dostatečná péče (voda, vhodná a rozmanitá potrava), vhodný pravidelně čištěný prostor, dostatek podnětů (partner, hrací prvky) a také hlavně klidu (welfare). Nedbale vedený chov je zcela kontraproduktivní, protože hrozí riziko, že se děti časem ztotožní s tím, že se o zvířata mohou starat nedbale.“*

3 Metodika

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké zkušenosti mají žáci základních škol se zooterapií. Tohoto cíle bylo dosaženo díky dotazníku, který byl pro žáky vytvořen. Následně byl také vytvořen krátký dotazník pro učitele základních škol pro zjištění jejich postoje k zooterapii a chovu zvířat ve školách.

3.1 Dotazník pro žáky základních škol

Na základě literárního přehledu, kde je popsána zooterapie a chov zvířat ve školách, byl vytvořen dotazník pro žáky základních škol. Tento dotazník byl anonymní. Žáci byli požádáni o napsání obecných informací, jako je název školy, číslo ročníku a věk.

Otázek bylo v dotazníku celkem dvanáct. Nacházela se v něm jedna otevřená otázka (otázka č. 1), dále pět otázek uzavřených s možností dopsat další informace (otázky č. 3, 7, 10, 11, 12), také pět uzavřených otázek s možností výběru odpovědi (otázky č. 2, 5, 6, 8, 9) a nakonec jedna otázka, kde žáci spojovali k sobě určité termíny (otázka č. 4). Celou podobu dotazníku můžete vidět v příloze 1.

Co se týče výběru škol, šetření bylo provedeno v Českých Budějovicích z důvodu jednodušší osobní komunikace a možnosti získání většího vzorku respondentů. Na internetu byly vyhledány zdejší základní školy a kontakty na ředitele těchto škol, kterým byl následně zaslán e-mail s informacemi týkající se bakalářské práce a dotazníkového šetření. Celkem se ozvaly čtyři školy, které jsou v této práci nazvány podle písmen (např. škola A). V prvních třech školách (A, B, C) proběhla návštěva na jaře 2018 a v poslední čtvrté škole (D) proběhlo šetření na podzim 2018. Před samotným provedením šetření bylo od rodičů žáků požadováno podepsání informovaného souhlasu.

Na škole A bylo umožněno provést šetření ráno v třídnické hodině. Na škole B bylo provedeno šetření v dopoledních hodinách v době výuky. Na školách C a D jsem u zadávání dotazníků nebyla přítomna, neboť si to učitelé z důvodu nedostatku času nepřáli. Dotazníky byly tedy zanechány s podrobnými informacemi týkající se vyplnění dotazníku u ředitelů škol a o pár dní později byly vyplněné dotazníky vyzvednuty.

Vyplněné dotazníky byly poté vyhodnoceny. Informace o tom, jakým způsobem bylo postupováno při vyhodnocování jednotlivých otázek a co bylo zjištěno, naleznete v kapitole Výsledky.

Pro žáky, kteří vyplnili dotazník, byla ještě zhotovena prezentace, ve které je představena zooterapie, její historie, druhy a organizace, které se jí zabývají. Tato prezentace byla následně poslána prostřednictvím e-mailu vedení škol, které byly navštíveny, jako poděkování za jejich ochotu při umožnění dotazníkového šetření. Prezentaci si můžete prohlédnout v příloze 3.

3.2 Dotazník pro učitele základních škol

Také byl vytvořen krátký dotazník i pro učitele základních škol. Předmětem zájmu byl jejich názor na zooterapii ve výuce a na chov zvířat ve školách. Dotazník byl anonymní. Bylo požadováno vyplnění názvu školy, délky učitelské praxe a pohlaví.

Dotazník obsahoval pět otázek. Dvě otázky (otázky č. 1, 2) byly uzavřené s možností výběru odpovědi a další tři otázky (otázky č. 3, 4, 5) byly uzavřené otázky s možností doplnit další informace a názory. Podobu tohoto dotazníku můžete vidět v příloze 2.

Tohoto šetření se zúčastnili učitelé ze škol A, B a D, kteří předtím podepsali informovaný souhlas. Dotazníky byly zanechány u vedení školy a po pár dnech byly vyzvednuty již vyplněné.

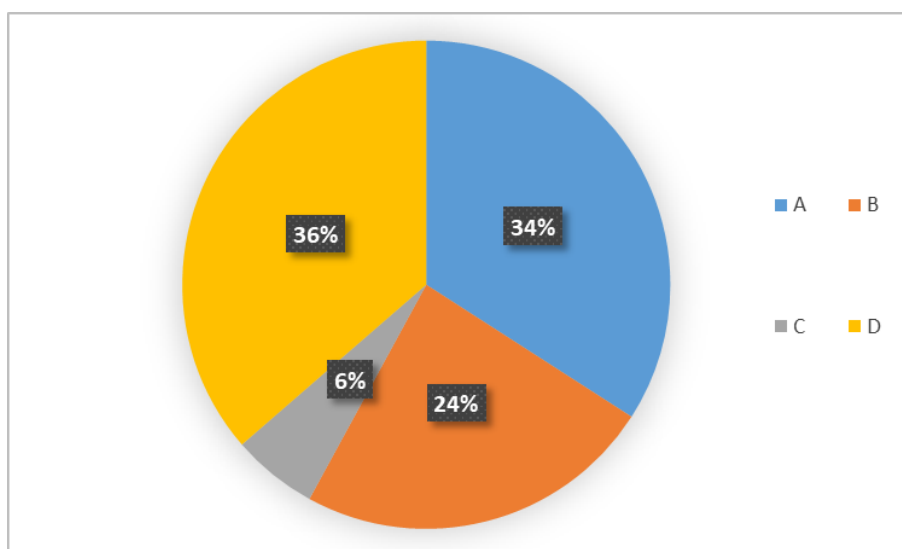
Vyhodnocené otázky těchto dotazníků naleznete v kapitole Výsledky.

4 Výsledky

V této kapitole jsou uvedeny výsledky obou dotazníkových šetření.

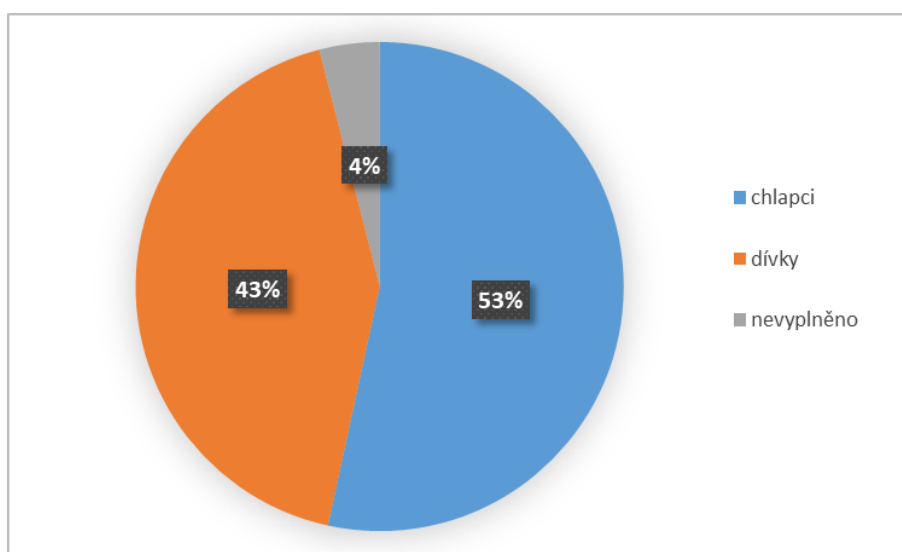
4.1 Dotazník pro žáky základních škol

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 176 žáků z 8. a 9. tříd základních škol. Žáků ze školy A bylo celkem 60 (34 %). Dalších 42 žáků (24 %) bylo ze školy B. Na škole C se zúčastnilo 10 žáků (6 %). Posledních 64 žáků (36 %) studují ve škole D (obr. 1).

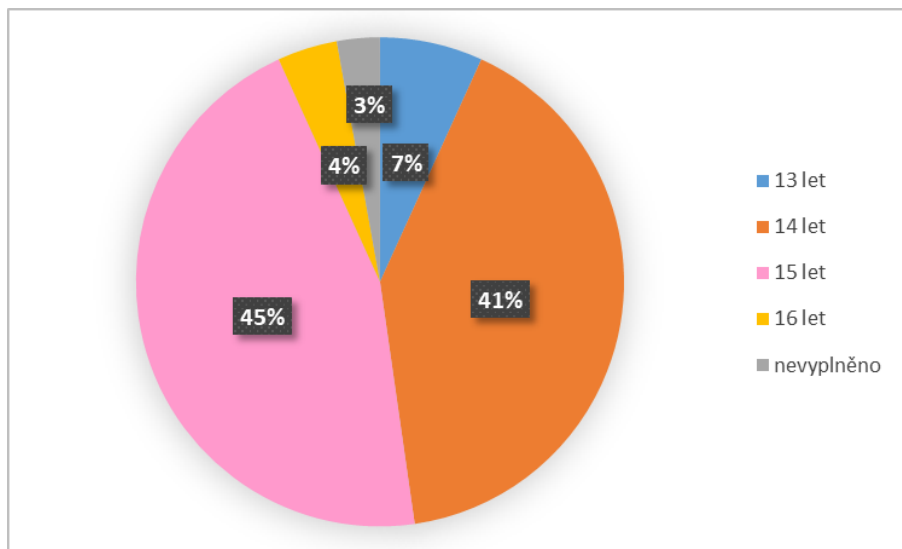
Obr. 1. Počet žáků ve školách

Chlapců bylo celkem 94 (53 %) a dívek 75 (43 %). Posledních 7 žáků (4 %) nevyplnilo v dotazníku své pohlaví (Obr. 2).

Obr. 2. Pohlaví žáků

Šetření se zúčastnili žáci ve věku od 13 do 16 let. Třináctiletých žáků bylo celkem 12 (7 %), čtrnáctiletých bylo 72 (41 %), patnáctiletých 80 (45 %) a šestnáctiletých žáků bylo 7 (4 %). Pět žáků (3 %) nevyplnilo svůj věk (Obr. 3).

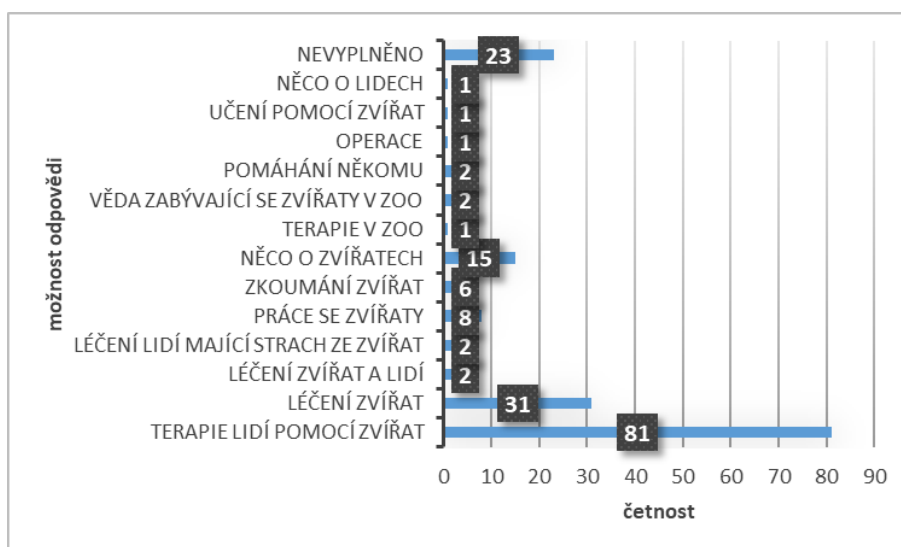

Obr. 3. Věk žáků

Dále jsou uvedeny výsledky k jednotlivým otázkám tohoto dotazníku.

Otázka č. 1 – Co si představíte pod pojmem zooterapie?

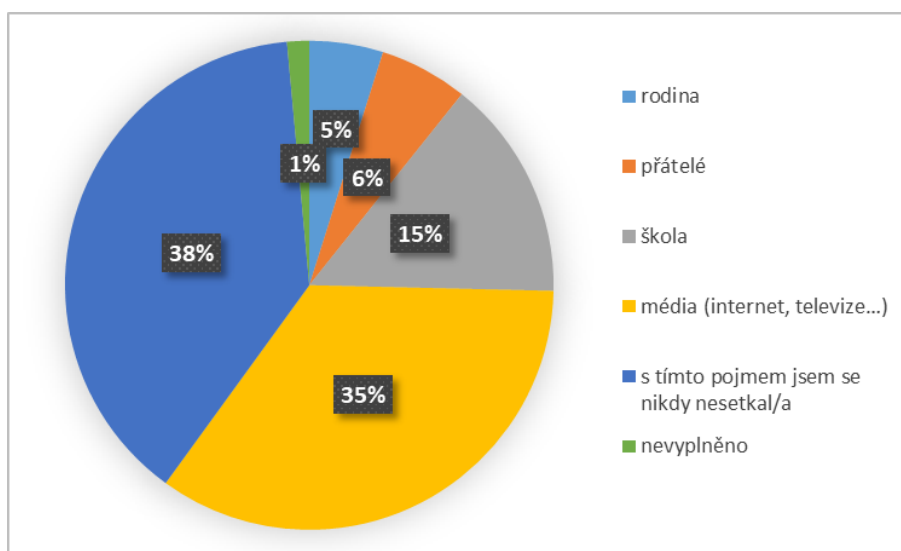
V první otázce měli žáci napsat, co si pod pojmem zooterapie představují (obr. 4). Celkem 81 žáků (46 %) uvedlo, že se jedná o terapii (léčení) lidí pomocí zvířat, což je správná odpověď. Dále 31 žáků (18 %) odpovědělo, že zooterapie se zabývá léčením zvířat. Dva žáci (1 %) uvedli, že se jedná o terapii lidí, kteří mají strach (trauma) ze zvířat. Dalších 15 žáků (9 %) napsalo, že se jedná o něco se zvířaty, ale nedokáží přesně říci co. Také 8 žáků (5 %) napsalo, že se jedná o práci se zvířaty (výcvik, péče). Zooterapie je podle 6 žáků (3 %) zkoumání zvířat. Mezi další definice pojmu patří také: učení pomocí zvířat (1 žák, 1 %), léčení zvířat a lidí (2 žáci, 1 %), něco o lidech (1 žák, 1 %), operace (1 žák, 1 %), pomáhání někomu (2 žáci, 1 %), terapie v ZOO (1 žák, 1 %) a věda zabývající se zvířaty v ZOO (1 žák, 1 %). Zbylých 23 žáků (13 %) na tuto otázku neodpovědělo.

Obr. 4. Výsledky k otázce č. 1

Otázka č. 2 – Kde jste se s tímto pojmem setkal/a?

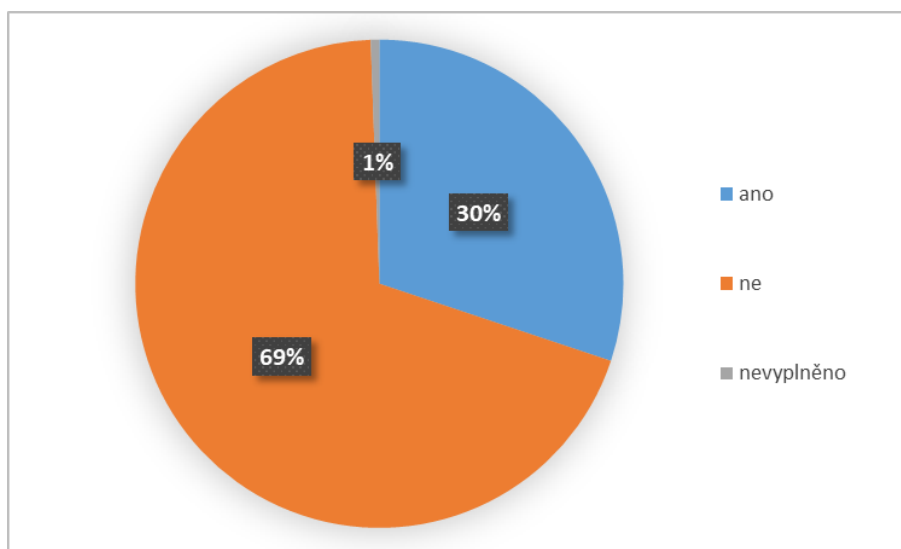
Následně bylo zjišťováno, kde se s pojmem zooterapie žáci setkali (Obr. 5). Na výběr měli odpovědi: rodina, přátelé, škola, média, nebo že se s tímto pojmem nikdy neseťkali. Žáci dostali možnost zakroužkovat více odpovědí. Díky rodině se s tímto pojmem setkalo 10 žáků (5 %) a díky přátelům celkem 12 žáků (6 %). Dalších 30 žáků (15 %) se s tímto termínem setkalo ve škole. Prostřednictvím médií, jako je např. internet či televize, se s pojmem setkalo 71 žáků (35 %). Celkem 79 žáků (38 %) se s výrazem zooterapie nikdy neseťkalo a 3 žáci (1 %) nezakroužkovali žádnou odpověď.

Obr. 5. Výsledky k otázce č. 2

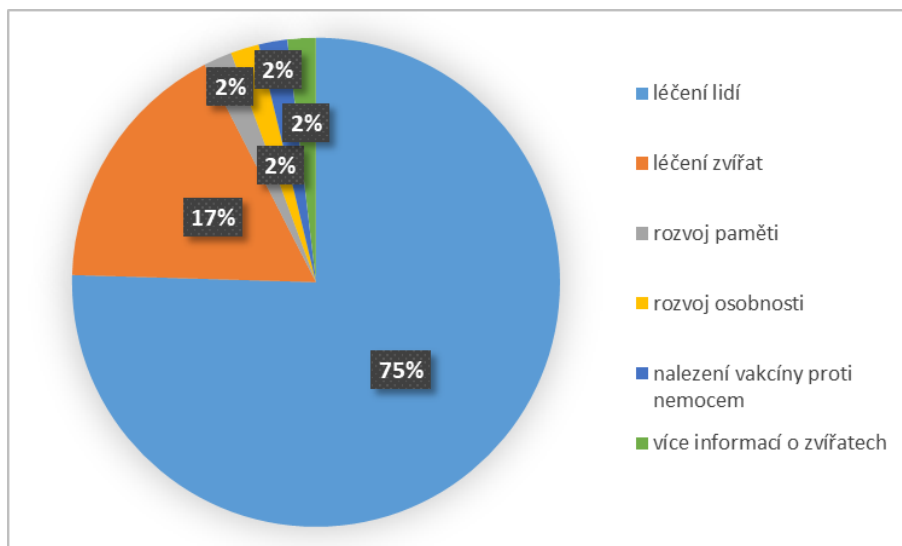
Otázka č. 3 – Víte, k čemu je zooterapie prospěšná?

Také byli žáci tázáni, zda vědí, k čemu je tento druh terapie prospěšný (Obr. 6). Pozitivně odpovědělo celkem 53 žáků (30 %) a negativně celkem 122 žáků (69 %). Jeden žák (1 %) na tuto otázku neodpověděl.

Obr. 6. Výsledky k otázce č. 3 a

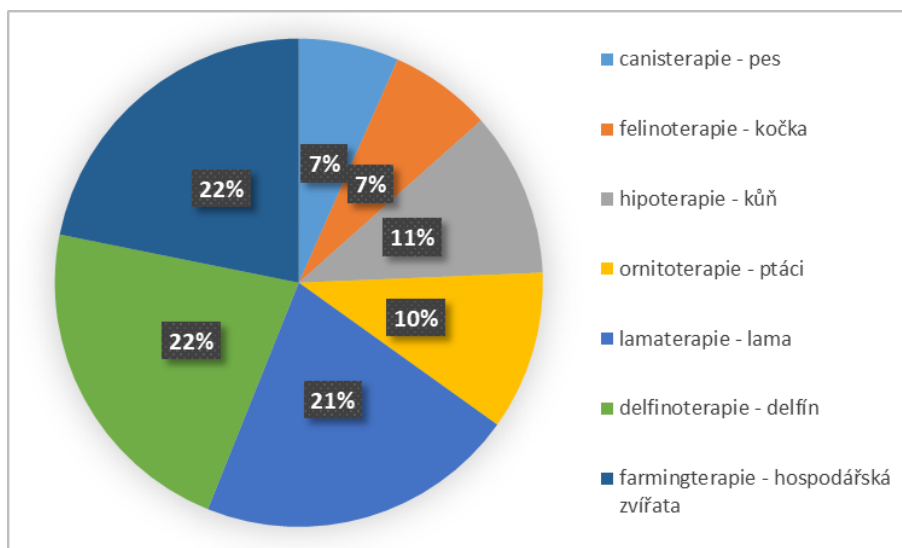
Žáci, kteří odpověděli pozitivně (53 žáků, 100 %), následně napsali, k čemu podle nich zooterapie slouží (obr. 7). Celkem 40 žáků (75 %) napsalo, že zooterapie se využívá pro léčení lidí. Přesněji pak napsali, že je prospěšná například pro lidskou psychiku, rozpohybování svalů, opěrnou soustavu, ochrnutí, zbavení stresu, koordinaci těla a postižené děti. Jedna dívka také uvedla, že děti v rámci terapie pracují se zvířaty. Dalších 9 žáků (17 %) se domnívá, že zooterapie slouží k léčení zvířat (např. když mají fyzický problém či deprese). Další odpovědi byly také, že je zooterapie prospěšná k rozvoji paměti (1 žák, 2 %), rozvoji osobnosti (1 žák, 2 %), nalezení vakcíny proti nemocem u zvířat i lidí (1 žák, 2 %) nebo abychom se dozvěděli více informací o zvířatech (1 žák, 2 %).

Obr. 7. Výsledky k otázce č. 3 b

Otázka č. 4 – Spojení názvu zooterapie se zvířetem

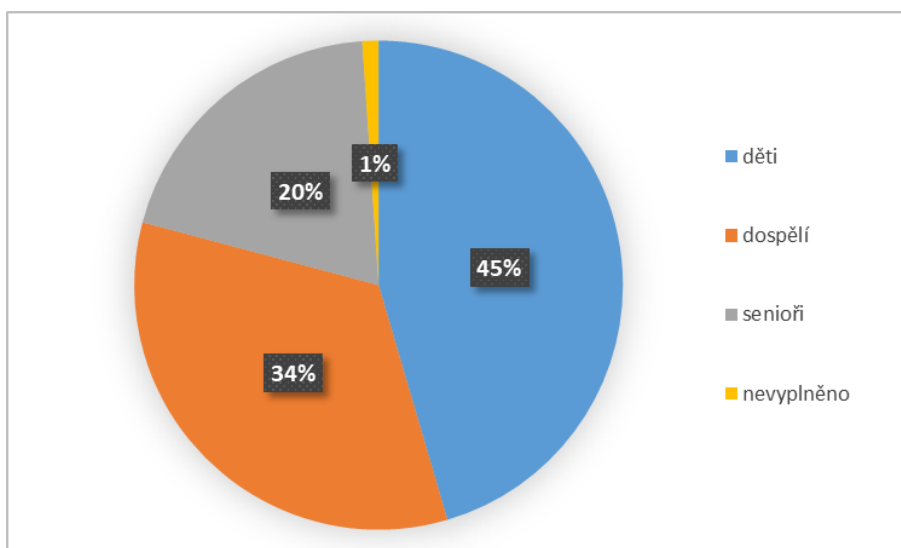
V této úloze byli žáci požádáni, aby spojili název zooterapie se zvířetem, které se v dané zooterapii využívá (Obr. 8). Poté bylo v rámci každé zooterapie sečteno, kolik žáků správně spojilo oba termíny. To, že v canisterapii je využit pes, správně zodpovědělo 53 žáků (7 %), ve felinoterapii kočka 54 žáků (7 %), při hipoterapii kůň 87 žáků (11 %), v ornitoterapii ptáci 84 žáků (10 %), při lamaterapii lama 169 žáků (21 %), v delfinoterapii delfin všech 176 žáků (22 %) a při farmingterapii hospodářská zvířata 174 žáků (22 %).

Obr. 8. Výsledky k otázce č. 4

Otázka č. 5 – U jakých věkových skupin se často používá zooterapie?

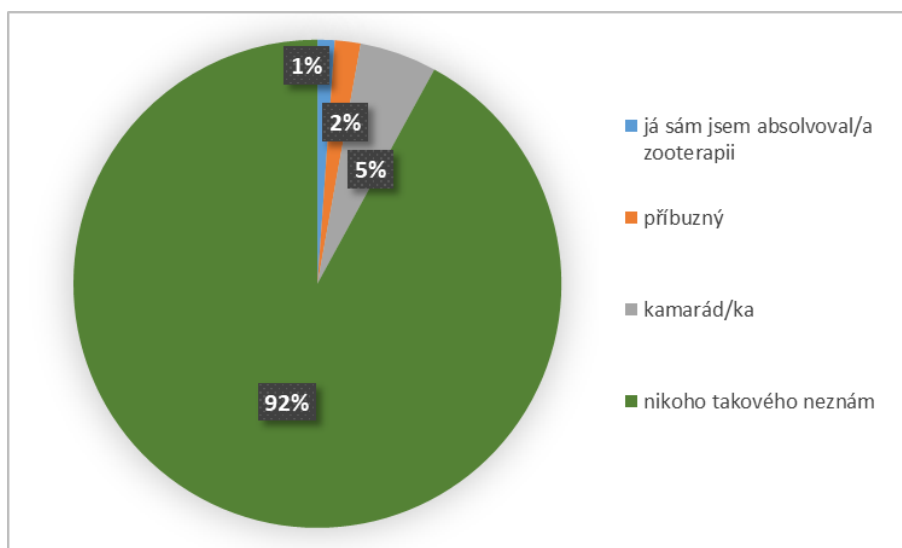
Další otázkou pro žáky bylo to, u jakých věkových skupin si myslí, že se často využívá zooterapie (Obr. 9). Nabízené odpovědi byly: u dětí, u dospělých a u seniorů. I přes to, že žáci měli zakroužkovat pouze jednu odpověď, pár jich zaškrtno více možností. Celkem 85 žáků (45 %) zakroužkovalo děti, dalších 63 žáků (34 %) zaškrtno dospělé a 37 žáků (20 %) zakroužkovalo seniory. Dva žáci (1 %) tuto otázku nezodpověděly.

Obr. 9. Výsledky k otázce č. 5

Otázka č. 6 – Znáte někoho, kdo absolvoval zooterapii?

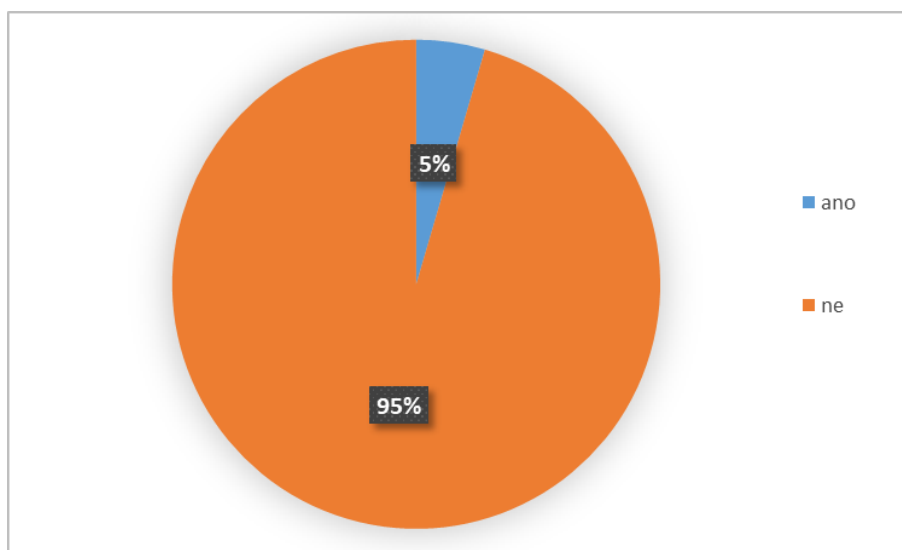
Předmětem zájmu bylo i to, zda žáci znají někoho, kdo absolvoval zooterapii (Obr. 10). Žáci dostali možnost zakroužkovat více ze čtyř nabízených odpovědí. Dva žáci (1 %) uvedli, že oni sami absolvovali zooterapii. Tři žáci (2 %) zakroužkovali, že jejich příbuzný se zúčastnil tohoto druhu terapie a u 9 žáků (5 %) to byl/a jejich kamarád/ka. Většina čítající 162 žáků (92 %) uvedla, že nikoho takového nezná.

Obr. 10. Výsledky k otázce č. 6

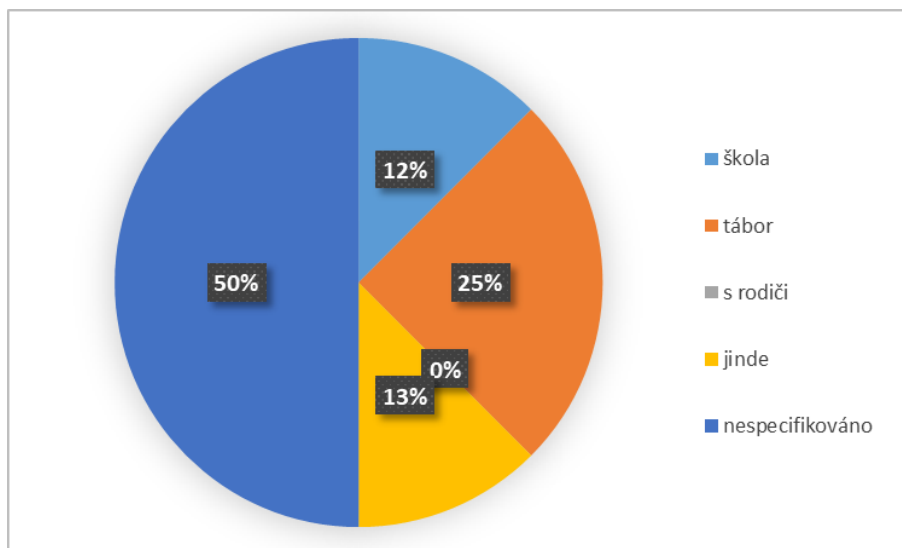
Otázka č. 7 – Zúčastnil/a jste se nějakého programu o zooterapii?

Dále byli žáci tázáni, zda se někdy zúčastnili nějakého programu o zooterapii (Obr. 11). Osm žáků (5 %) se zúčastnilo a naopak 168 žáků (95 %) se nikdy nezúčastnilo.

Obr. 11. Výsledky k otázce č. 7 a

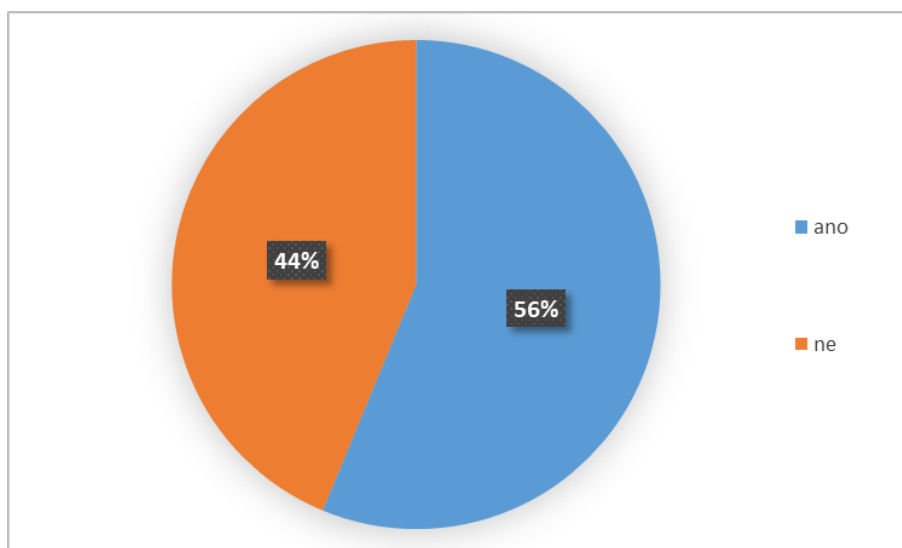
Ti, kteří se někdy zúčastnili programu o zooterapii (8 žáků, 100 %), byli tázáni, kde přesně se program realizoval (obr. 12). Jeden žák se zúčastnil programu ve škole (12 %), 2 žáci (25 %) na táboře, 1 žák (13 %) jinde (ve Vladykově dvoře) a 3 žáci (50 %) to nespécifikovali. S rodiči se programu nikdo (0 %) nezúčastnil.

Obr. 12. Výsledky k otázce č. 7 b

Otázka č. 8 – Chtěl/a byste se o zooterapii dozvědět více informací?

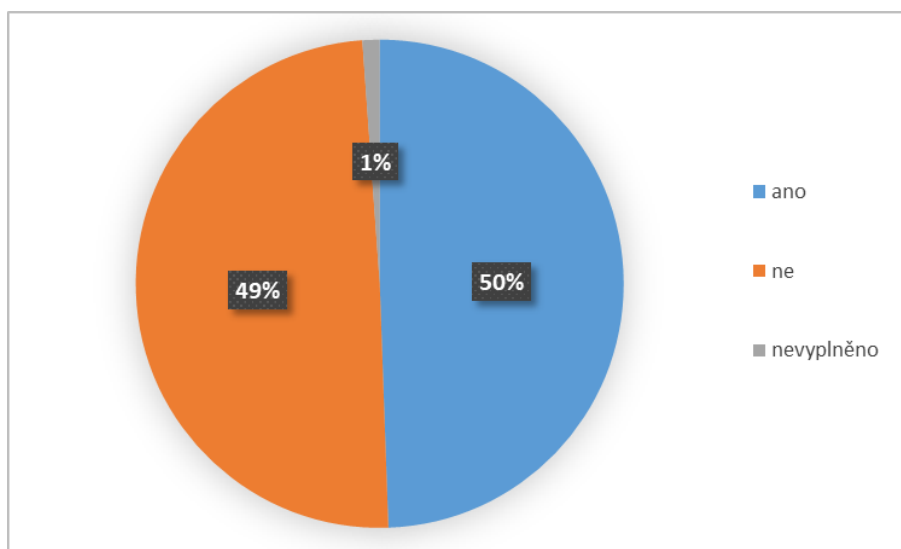
Další otázkou bylo i to, zda by se žáci chtěli dozvědět nějaké bližší informace o zooterapii (Obr. 13). Celkem 99 žáků (56 %) uvedlo, že ano. Ostatních 77 žáků (44 %) naopak odpovědělo, že ne.

Obr. 13. Výsledky k otázce č. 8

Otázka č. 9 – Chtěl/a byste se někdy setkat s někým, kdo se profesně zabývá zooterapií?

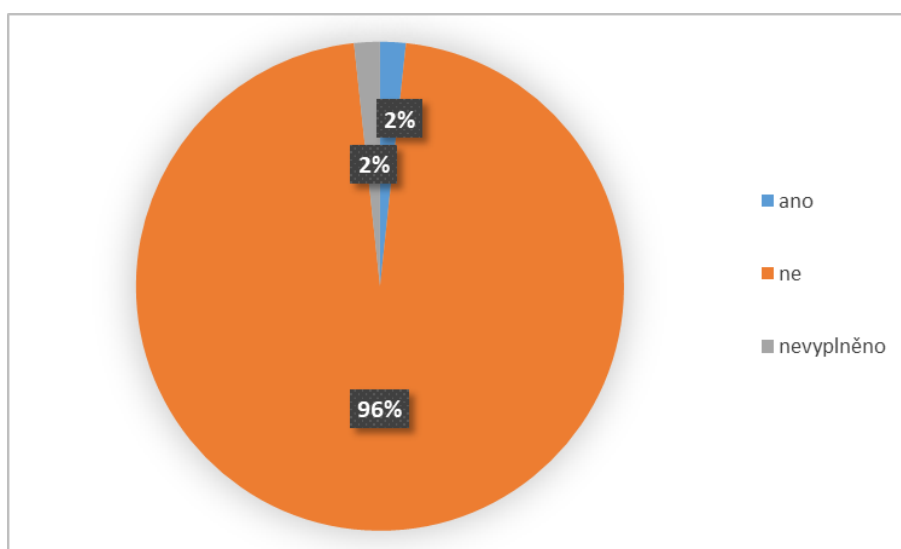
Dále měli žáci odpovědět na otázku, zda by se někdy chtěli setkat s někým, kdo se profesně zabývá zooterapií (Obr. 14). Celkem 87 žáků (50 %) odpovědělo, že ano. Dalších 87 žáků (49 %) řeklo, že ne. Dva žáci (1 %) na tuto otázku neodpověděli.

Obr. 14. Výsledky k otázce č. 9

Otázka č. 10 – Probíhá v této škole/třídě chov nějakého zvířete?

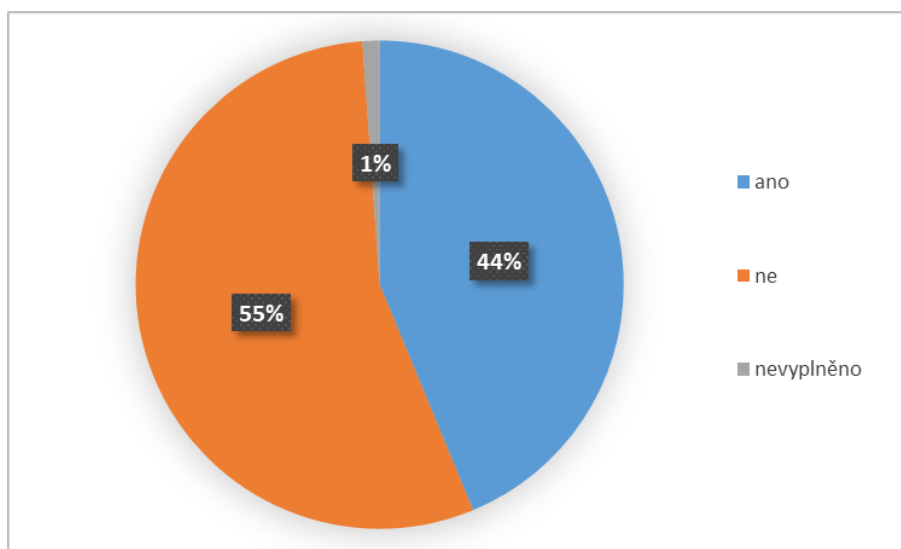
V souvislosti s kapitolou Chov zvířat ve škole byli žáci tázáni, zda se ve škole či třídě, kde žáci studují, chová nějaké zvíře (Obr. 15). Tři žáci (2 %) napsali, že se v jejich škole zvíře chová a vždy šlo o křečka. Většina čítající 170 žáků (96 %) odpověděla, že ne. Poslední 3 žáci (2 %) na tuto otázku neodpověděli.

Obr. 15. Výsledky k otázce č. 10

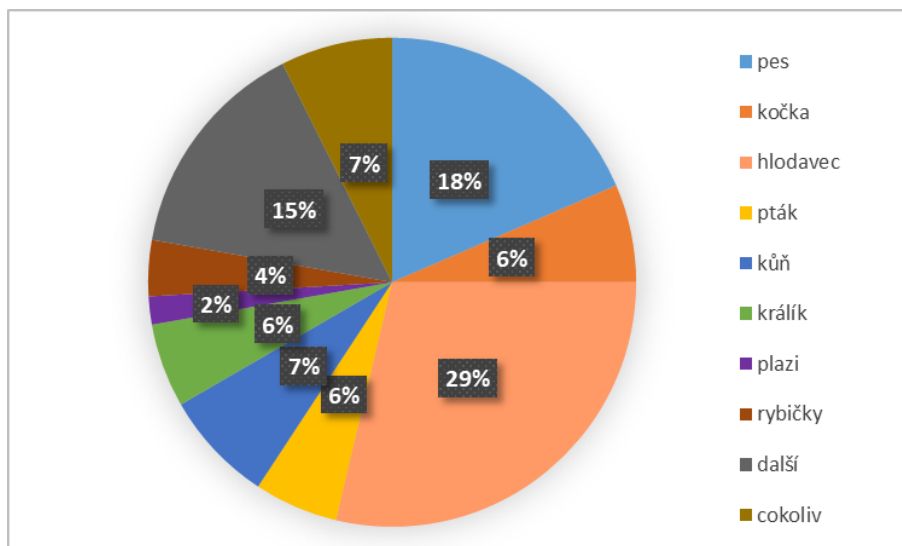
Otázka č. 11 – Chtěl/a byste, aby se v této škole/třídě chovalo nějaké zvíře?

Další otázkou bylo, zda by si žáci přáli, aby se ve škole/třídě chovalo nějaké zvíře (Obr. 16). Celkem 77 žáků (44 %) uvedlo, že ano a naopak 97 žáků (55 %) odpovědělo, že ne. Dva žáci (1 %) tuto otázku nezodpověděli.

Obr. 16. Výsledky k otázce č. 11 a

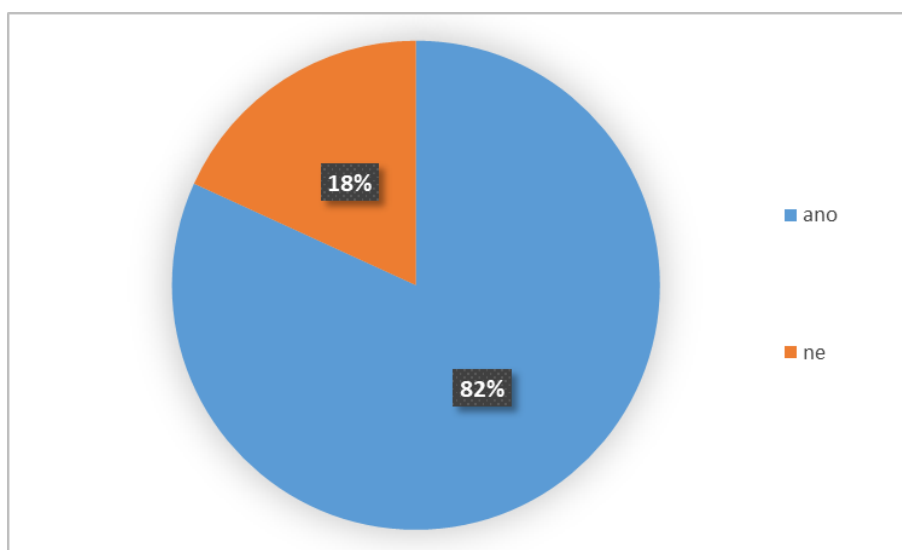
Ti, kteří odpověděli ano (77 žáků, 100 %), měli dále uvést, jaké zvíře by chtěli chovat ve škole/třídě (obr. 17). Celkem 31 žáků (29 %) odpovědělo, že by chtěli chovat nějakého hlodavce (např. křečka, morče nebo myš). Dále 20 žáků (18 %) by si přálo chovat psa, 7 žáků (6 %) kočku, 6 žáků (6 %) ptáka (nějakého papouška), 8 žáků (7 %) koně, 6 žáků (6 %) králíka, 2 žáci (2 %) plazy, 4 žáci (4 %) rybičky a 8 žáků (7 %) cokoliv. Na výběru jim tolik nezáleželo. Nakonec 16 žáků (15 %) uvedlo další zvířata, u kterých je nepravděpodobné, že by byly ve škole chovány (např. slon, tygr, lev, opice nebo mýval).

Obr. 17. Výsledky k otázce č. 11 b

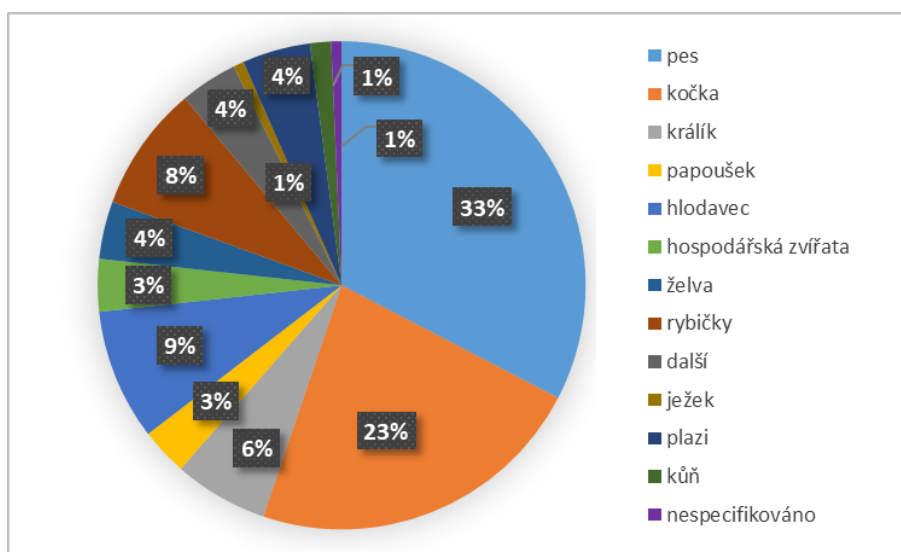
Otázka č. 12 – Chováte doma nějaká zvířata?

Poslední otázka se zaměřovala na to, zda žáci doma chovají nějaká zvířata (obr. 18). Celkem 144 žáků (82 %) odpovědělo, že ano a 32 žáků (18 %) žádná zvířata nechová.

Obr. 18. Výsledky k otázce č. 12 a

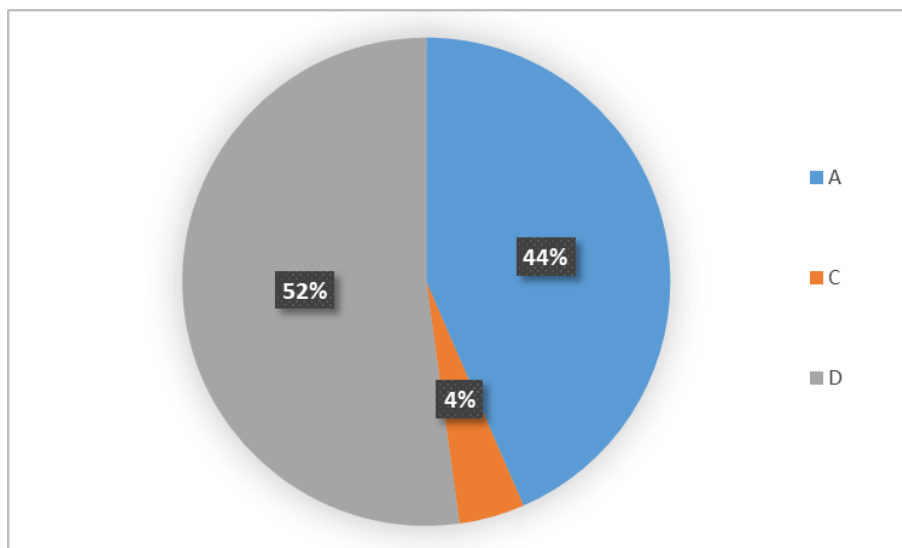
Žáci, kteří odpověděli pozitivně (144 žáků, 100 %), měli dále napsat, jaká zvířata doma chovají (Obr. 19). Nejvíce chovaným zvířetem se stal pes (94 žáků, 33 %), dále kočka (65 žáků, 23 %), hlodavci, jako např. křeček, morče nebo osmák (25 žáků, 9 %), rybičky (24 žáků, 8 %), králík (18 žáků, 6 %), plazi, jako jsou hadi, agamy, chameleon nebo bazilišek (13 žáků, 4 %), želva (11 žáků, 4 %), hospodářská zvířata, jako jsou krávy, kozy, prasata či slepice (10 žáků, 3 %), papoušek (9 žáků, 3 %), kůň (4 žáci, 1 %) a ježek (2 žáci, 1 %). Další zvířata, která byla zmíněna vždy jedním žákem, byla např. oblovka, sklípkan, štír, švábi, pakobylky, mnohonožky nebo burunduk (celkem 11 žáků, 6 %). Dva žáci (1 %) zvíře nespécifikovali.

Obr. 19. Výsledky k otázce č. 12 b

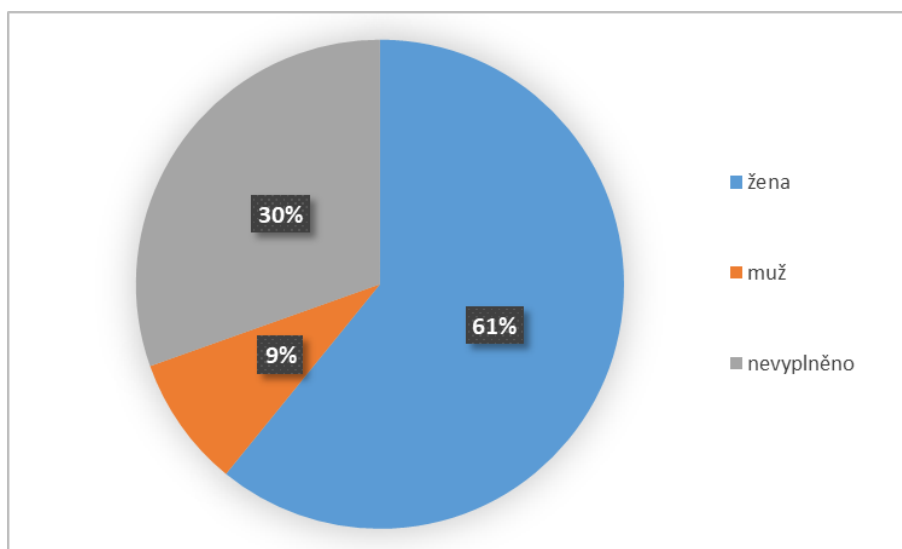
4.2 Dotazník pro učitele základních škol

Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 23 učitelů, kteří učí na druhém stupni základních škol A, C a D (Obr. 20). Ze školy A to bylo dohromady 10 učitelů (44 %), ze školy C se zúčastnil 1 učitel (4 %) a ze školy D celkem 12 učitelů (52 %).

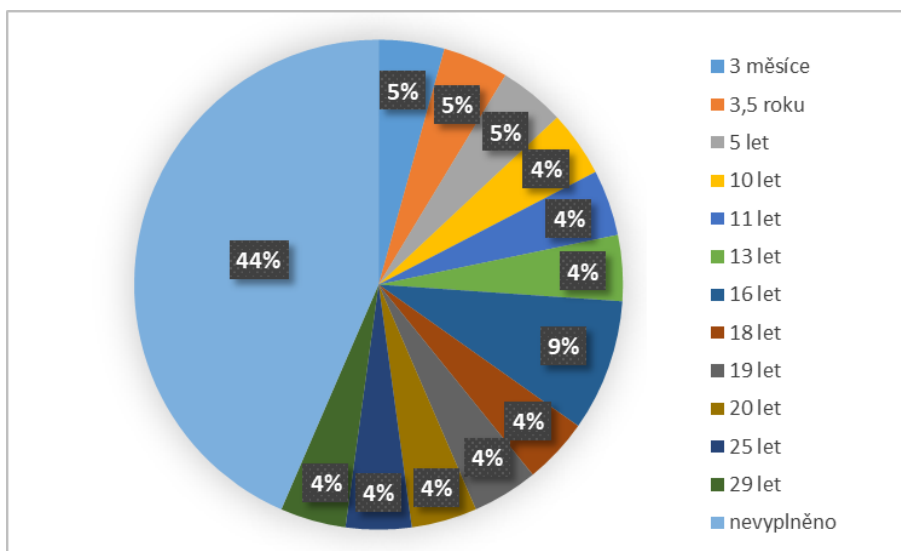
Obr. 20. Počet učitelů ve školách

Převážnou většinu tvoří 14 žen (61 %). Muži jsou pouze 2 (9 %) a 7 učitelů (30 %) nevyplnilo své pohlaví (Obr. 21).

Obr. 21. Pohlaví učitelů

Dále byli učitelé požádáni o napsání délky své učitelské praxe (Obr. 22). Zúčastnění učitelé (13, 56 %) měli učitelskou praxi od 3 měsíců až po 29 let. Deset učitelů (44 %) tuto informaci nevyplnilo.

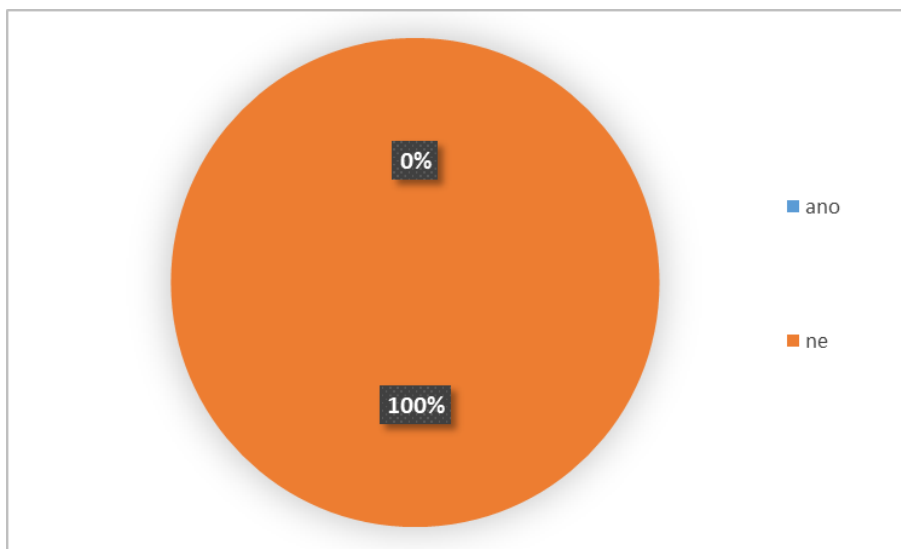

Obr. 22. Délka učitelské praxe

Dále jsou uvedeny výsledky jednotlivých otázek dotazníku.

Otázka č. 1 – Probíhá v této škole výuka/přednáška/exkurze týkající se zooterapie?

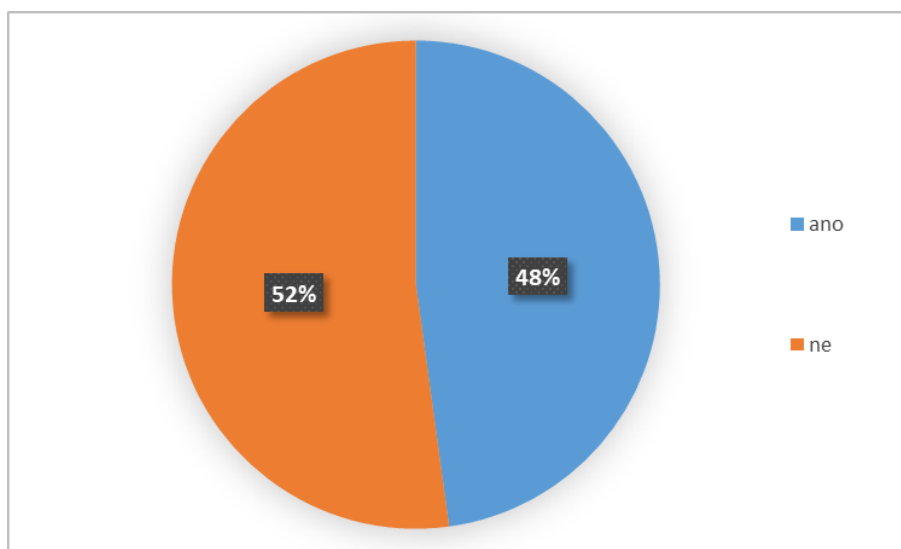
Nejprve bylo zjišťováno, zda ve školách, kde zúčastnění učitelé vyučují, probíhá výuka, přednáška či exkurze týkající se zooterapie (Obr. 23). Všech 23 učitelů (100 %) odpovědělo, že nic takového ve škole neprobíhá.

Obr. 23. Výsledky k otázce č. 1

Otázka č. 2 – Uvítal/a byste na této škole přednášku o zooterapii?

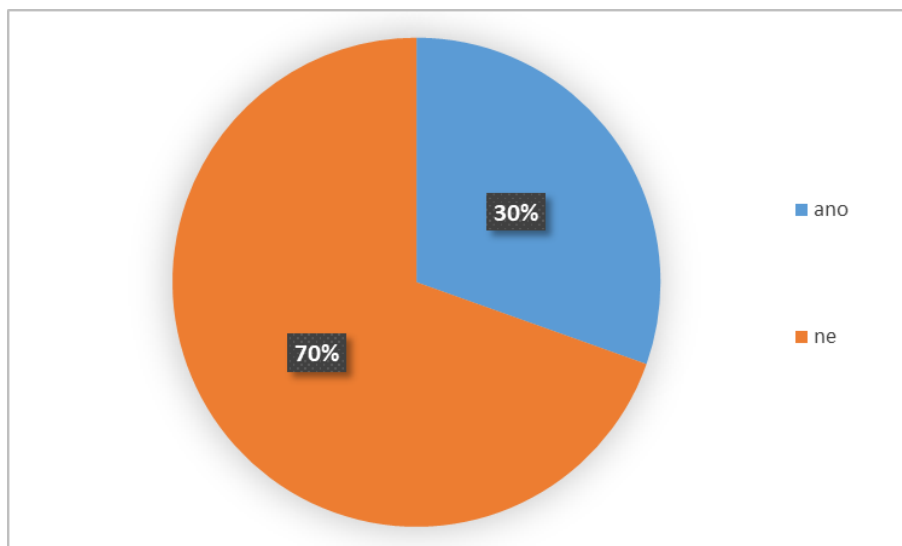
Další otázka byla zaměřena na to, jaký názor mají učitelé na nápad provedení přednášky o zooterapii pro žáky na jejich škole (Obr. 24). Celkem 11 učitelů (48 %) napsalo, že ano. Naopak 12 učitelů (52 %) uvedlo, že ne.

Obr. 24. Výsledky k otázce č. 2

Otázka č. 3 – Myslíte si, že by se ve školách měla zooterapie zařadit více do výuky?

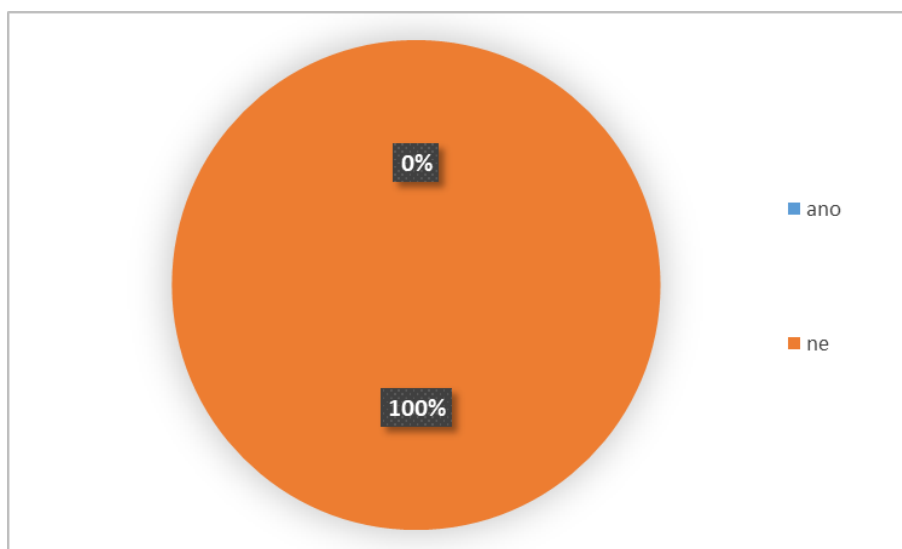
Další otázkou bylo, zda si učitelé myslí, že by se měla zooterapie zařadit více do výuky a zároveň byli učitelé požádáni o odůvodnění své odpovědi (Obr. 25). Sedm učitelů (30 %) odpovědělo pozitivně. Říkají, že to může přispět ke zvýšení povědomí o významu zooterapie, a i do budoucího života žáků. Zároveň to může být prospěšné pro prevenci strachu a potřebě vztahu se živými tvory. Také by mohla být výhodná k výuce přírodopisu. Někteří učitelé zároveň uvádí, že by takovou exkurzi či terénní cvičení o zooterapii provedli u dětí z 1. stupně základní školy. Naopak 16 učitelů (70 %) s něčím takovým nesouhlasí. Uvádí, že to není vhodné z hlediska času a alergií a také že to není součástí ŠVP (Školního vzdělávacího programu).

Obr. 25. Výsledky k otázce č. 3

Otázka č. 4 – Probíhá v této škole chov nějakého zvířete?

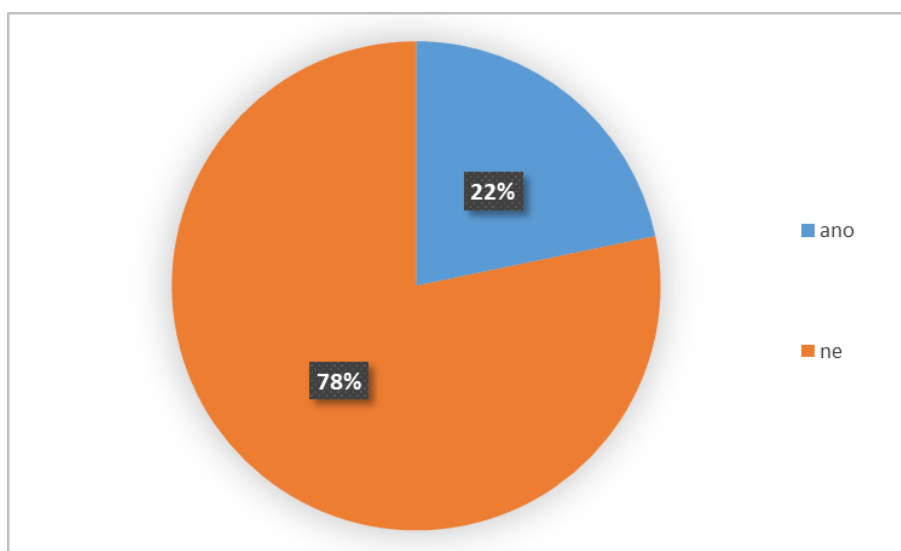
Kromě názorů učitelů na zooterapii ve škole bylo také zjišťováno, zda se ve školách, kde učitelé vyučují, chová nějaké zvíře (Obr. 26). Všichni učitelé (100 %) uvedli, že se v jejich škole žádné zvíře nechová.

Obr. 26. Výsledky k otázce č. 4

Otázka č. 5 – Myslíte si, že by bylo dobré, aby se zde ve škole chovalo nějaké zvíře?

Poslední otázka byla zaměřena na to, zda jsou učitelé pro či proti chovu zvířat ve škole a jaký k tomu mají důvod (Obr. 27). Pouze 5 učitelů (22 %) tvrdí, že chov zvířete ve škole by mohl být prospěšný, a to např. pro podporu zodpovědnosti, získání zkušenosti se zvířaty (když některé děti nechovají zvíře doma) nebo pro emocionální přínos (radost). Zároveň uvádí, že chov zvířete je vhodnější spíše pro žáky na 1. stupni základní školy. Jeden učitel však uvádí, že chov zvířete ve škole je sice dobrý pro odreagování dětí či uvědomění si vlastní odpovědnosti, ale zároveň je důležité si uvědomovat negativa, jako jsou například alergie. Zbýlých 18 učitelů (78 %) říká, že chov zvířat ve škole není vhodný kvůli riziku alergií, řešení chovu o prázdninách, nedostatku času a hygienickým předpisům.

Obr. 27. Výsledky k otázce č. 5

5 Diskuze

Šetření se celkem zúčastnilo 176 žáků. Z toho 94 byli chlapci a 75 dívky. Zbylí žáci nevyplnili své pohlaví. Jejich věk se pohyboval mezi 13 až 16 lety a pocházeli ze čtyř různých základních škol v Českých Budějovicích. Domnívám se, že by příště bylo vhodné zkusit zapojit více respondentů různého věku z více škol po celé České republice. Výsledky by díky tomu mohly být zajímavější a názory respondentů pestřejší.

Co se týče samotného dotazníku, v první otázce téměř polovina žáků (46 %) dokázala správně definovat pojem zooterapie jako terapii lidí pomocí zvířat.

Výsledek druhé otázky, kdy se 61 % žáků na rozdíl od ostatních žáků (31 %) někdy s pojmem zooterapie setkalo, koresponduje s výsledkem výzkumu z roku 2011, který prokázal, že 72,48 % obyvatel má ponětí o termínu zooterapie na rozdíl od zbylých 27,52 % obyvatel (Popovičová, 2011). Znamená to tedy, že většina respondentů měla vždy povědomí o pojmu zooterapie.

Dále 79 % žáků uvedlo, že zooterapie je prospěšná k léčení lidí, rozvoji paměti a osobnosti. Tato informace se shoduje s popisem zooterapie v knize Zooterapie ve světle objektivních poznatků (Freeman, 2007).

V úloze, kdy žáci spojovali název zooterapie se zvířetem, které se v dané zooterapii využívá, bylo zjištěno, že všech 176 žáků vědělo, že delfín je využíván v delfinoterapii, hospodářská zvířata ve farmingterapii (174 žáků) a lama v lamaterapii (169 žáků). V ostatních typech zooterapie žáci nedokázali být tak úspěšní. Domnívám se, že důvodem tohoto výsledku mohlo být obsažení názvu zvířete v typu zooterapie, např. lama v lamaterapii na rozdíl od psa v canisterapii, kdy ve slově canisterapie není obsaženo slovo pes.

V literární části práce jsem napsala, že zooterapie lze být prováděna u lidí všech věkových kategorií (Svobodová a kol., 2009). Zajímalo mě však, jaká věková kategorie podle žáků převažuje. Bylo zjištěno, že necelá polovina žáků (45 %) si myslí, že se zooterapie často využívá hlavně u dětí. Tento výsledek se shoduje s výsledkem výzkumu z roku 2012, kdy ve třech zařízeních Libereckého kraje bylo zjištěno, že převážná část klientů využívající zooterapii (57 %) je tvořena dětmi (Línková, 2012).

Celých 92 % žáků uvedlo, že nezná nikoho, kdo by někdy absolvoval zooterapii. Dva žáci naopak prozradili, že oni sami zooterapii podstoupili.

Téměř všichni žáci (95 %) také sdělili, že se nikdy nezúčastnili programu o zooterapii. Jedna dívka naopak uvedla, že se účastnila zoterapie ve Vladykově dvoře. Následně jsem zjistila, že Vladykův dvůr je hiporehabilitační středisko věnující se dětem. Tato nezisková organizace pořádá pro děti různé programy i příměstské tábory (www.vladykuvdvur.cz).

Více než polovina žáků (56 %) uvedla, že by se na rozdíl od zbývajících žáků (44 %), ráda dozvěděla více informací o zooterapii. I když se ale jedná o větší polovinu, rozdíl mezi nimi není tak obrovský. Myslím, že by příště bylo vhodné zkusit tuto otázku položit více respondentům, aby byl výsledný rozdíl více zřetelný.

To samé musím konstatovat i u otázky, zda by se žáci chtěli sejit s někým, kdo se profesně zabývá zooterapií. Výsledek je takový, že 87 žáků odpovědělo ano a dalších 87 žáků, že ne. Poslední 2 žáci otázku nezodpověděli. U většího množství respondentů by výsledek mohl být jasnější.

Dále jsem se zaměřila na chov zvířat ve školách. Většina žáků (96 %) prozradila, že se u nich ve škole nechová žádné zvíře.

Pouze 44 % žáků by si přálo ve škole chovat nějaké zvíře. Většinou se jednalo o hlodavce, který je, podle nich, ne příliš náročný pro chov.

Na poslední otázku, zda žáci doma chovají nějaké zvíře, odpovědělo 144 z nich pozitivně. Nejčastěji chovaným zvířetem se pak stal pes (33 %). Tato skutečnost se shoduje s výzkumem z roku 2013, kdy 53 % respondentů chovalo jako nejčastější domácí zvíře právě psa (Krumlová, 2013).

Švédská studie z roku 2018 potvrzuje, že u dětí chovajících doma nějaké zvíře, je riziko vzniku alergií či astmatu výrazně menší než u dětí, které doma žádné zvíře nechovají (Hesselmar a kol., 2018).

Co se týče učitelského dotazníku, zúčastnilo se ho celkem 23 učitelů s učitelskou praxí od 3 měsíců až po 29 let. Většinou se jednalo o ženy (61 %). Tito učitelé vyučují ve třech základních školách v Českých Budějovicích.

Zjistila jsem, že se ani v jedné ze tří škol, nikdy nekonala žádná přednáška, program či exkurze o zooterapii. Přitom 48 % učitelů v následující otázce souhlasilo s tím, že by bylo dobré nějakou takovou přednášku pro žáky uskutečnit.

Zároveň ale 70 % učitelů uvádí, že je nesmyslné zařazovat zooterapii více do výuky, protože k tomu není dostatek času a protože to není součástí ŠVP (Školního vzdělávacího programu).

Názor učitelů na chov zvířat ve škole je spíše negativní. Všichni učitelé uvedli, že se na školách, kde vyučují, nechovají žádná zvířata.

Nakonec 78 % učitelů potvrdilo, že by nebylo dobré, aby se u nich ve škole chovalo jakékoliv zvíře, a to především z důvodu alergií.

Příště by bylo, myslím, vhodné, kdyby se šetření zúčastnilo více učitelů z více základních škol po celé České republice. Ve výsledcích by se mohly díky tomu objevit nové skutečnosti a jiné názory. Například v základní škole Velké Hamry je zařízena mini ZOO, kde chovají králíky. Žáci zde aktivně pomáhají s jejich chovem (www.zsvhamry.cz).

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké zkušenosti mají žáci základních škol se zooterapií. Tohoto cíle bylo dosaženo díky dotazníkovému šetření.

Bylo zjištěno, že většina žáků má povědomí o pojmu zooterapie a také ví, jaký je její účel. Většinou se žáci dozvěděli informace o zooterapii z médií, jako je například televize či internet.

Zároveň však téměř všichni žáci uvedli, že se nikdy nezúčastnili zooterapie a ani žádného programu či exkurze, kde by získali více informací o tomto typu terapie.

Více než polovina žáků by ráda uvítala více bližších informací týkající se zooterapie, což by mohlo být umožněno právě formou přednášky či exkurze apod. Také přesná polovina žáků uvedla, že by se chtěla setkat s někým, kdo se profesně zabývá zooterapií.

Co se týče chovu zvířat ve škole, většina žáků uvedla, že na jejich škole chov zvířete neprobíhá. Necelá polovina žáků by si však přála ve škole chovat zvíře, většinou hlodavce.

Většina žáků prozradila, že doma chová nějaké zvíře. Nejvíce chovaným zvířetem se pak stal pes, dále kočka a hlodavci.

Učitelé se k nápadu zapojení zooterapie do školní výuky staví spíše negativně a stejně tak k chovu zvířat ve škole.

7 Seznam literatury

BALLARINI G., 2003: Pet therapy. Animals in human therapy. *ACTA BIO MEDICA*. s. 97-100 [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.mattioli1885journals.com/index.php/actabiomedica/article/view/2132>

BERGET B., BRAASTAD B. O., 2011: Animal-assisted therapy with farm animals for persons with psychiatric disorders. *Annali dell'Istituto superiore di sanita* (47). s. 384-390. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.scielosp.org/article/aiss/2011.v47n4/384-390/en/>

BRANNEN A., 2016: Unbreakable bond between an autistic little girl and her cat: Six-year-old who didn't talk paints, cycles and SWIMS with the feline who helped her find her voice. *Daily Mail Online* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-3491674/Autistic-six-year-old-paints-cycles-SWIMS-tabby-feline-helped-voice.html>

BREYER M., 2013: Therapy llamas bring joy and help heal. *MOTHER NATURE NETWORK* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.mnn.com/earth-matters/animals/stories/therapy-llamas-bring-joy-and-help-heal>

CRAWFORD B., 2012: Pros and Cons of Having a Class Pet. *Mixminder*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://mixminder.com/pros-and-cons-of-having-a-class-pet/>

DOLEŽALOVÁ A., 2007: Papoušci – ornitoterapie. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 282-289. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

DUNCAN C.R., CRITCHLEY S., MARLAND J., 2017: Equine Assisted Therapy to Help Couples with PTSD: The Evidence for Improved Personal Relationships. *Canadian Military Journal*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.journal.forces.gc.ca/Vol17/no2/page45-eng.asp>

EISERTOVÁ J., 2007: Plemena psů využívaná pro canisterapii, výběr vhodných psů. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 65-67. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

EISERTOVÁ J., ŠVESTKOVÁ R., 2011: *Pobytové a volnočasové aktivity se zaměřením na problematiku canisterapie*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta JU. 1. vydání. 106 s. ISBN 978-80-7394-294-6.

FREEMAN M., 2007: Terminologie v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 30-37. 334 s., ISBN 978-80-7322-109-6.

GALAJDOVÁ L., 1999: *Pes lékařem lidské duše, aneb, Canisterapie*. Praha: Grada Publishing. 1. vydání. 160 s. ISBN 80-7169-789-3.

GRANGER B.P., KOGAN L.R., 2006: Characteristics of Animal-Assisted Therapy/Activity in Specialized Settings. In: FINE AUBREY H. (ed) et al. *Handbook on animal-assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice*. San Diego: Elsevier. 2. vydání. s. 263-269. 552 s. ISBN 0-12-369484-1.

HERMANNOVÁ H., 2009: Metodické požadavky na koně. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 46-49. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

HESSELMAR B., HICKE-ROBERTS A., ADLERBERTH I., RUDIN A., SAALMAN R., WENNERGREN G., LUNDELL AC., WOLD AE., 2018: Pet-keeping in early life reduces the risk of allergy in a dose-dependent fashion. *PloS one* 13(12), e0208472. www.journals.plos.org [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0208472>

HYPŠOVÁ D., 2007: Felinoterapie. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 263-267. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

JANČAŘÍKOVÁ K., BRAVENCOVÁ J., 2010: *Vyučování za pomoci drobných živočichů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta. 56 s. ISBN 978-80-7290-455-6.

JEBAVÝ L., 2009a: Využití ptáků v zoorehabilitaci. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 59-62. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

- JEBAVÝ L., 2009b: Využití savců v zoorehabilitaci. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 62-67. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.
- KELLNEROVÁ D., 2003: *Chov zvířat ve školách*. Brno: Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. 1. vydání. 84 s. ISBN 978-80-87604-57-1.
- KLECH P., 2014: Využití dalších zvířecích druhů v zooterapii. In: MÜLLER O. (ed) et al. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada. Pedagogika. s. 493-494. 512 s. ISBN 978-80-247-4172-7.
- KOCA T. T., ATASEVEN H., 2015: What is hippotherapy? The indications and effectiveness of hippotherapy. *Northern clinics of Istanbul* (2.3). s. 247-252. [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: http://www.journalagent.com/nci/pdfs/NCI_2_3_247_252.pdf
- KRUMLOVÁ H., 2013: *Vliv domácího zvířete na psychiku a rozvoj dítěte (závěrečná práce)*. Vysoké učení technické v Brně. Institut celoživotního vzdělávání. s. 22 [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1416932926.pdf>
- LACINOVÁ J., 2007: Historický vývoj zooterapie a její současný stav. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 27-29. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- LÍNKOVÁ S., 2012: *Zooterapie z pohledu zdravotnických pracovníků (bakalářská práce)*. Univerzita Pardubice. Fakulta zdravotnických studií. s. 21 [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/46453/LinkovaS_ZooterapieZpohledu_M%C5%98_2012.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- LOUČKA R., 2007: Farmingterapie, farming therapy – „terapie prací na farmě“. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 305. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- LOUČKA R., LOUČKOVÁ E., 2009: Metodika přípravy psa pro canisterapii. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 22-28. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

MAHELKA B., 2007: Malá zvířata. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 292-298. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

McLEOD L., 2019a: Top 10 Reasons Ferrets Make Good Pets. *The Spruce Pets*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.thesprucepets.com/reasons-ferrets-make-good-pets-1236788>

McLEOD L., 2019b: Small Rodents as Pets. *The Spruce Pets*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.thesprucepets.com/small-rodents-as-pets-1237271>

NERANDŽIČ Z., 2006: *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit*. Praha: Albatros. 1. vydání. 160 s. ISBN 80-00-01809-8.

ODENDAAL J., 2007: *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. Praha: Brázda. 1. vydání. 176 s. ISBN 978-80-209-0356-3.

PIPKOVÁ Z., 2008: Chov živočichů ve škole. *Metodický portál RVP*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/ZME/1817/CHOV-ZIVOCICHU-VE-SKOLE.html/>

POPOVIČOVÁ A., 2011: Povědomí občanů o pojmu zooterapie (výsledky výzkumu). www.vyplnto.cz [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/povedomi-obcanu-o-pojmu-zoot/>

RAJE K., OJHA S., LOKESHA E., MUWEL N., CHOUDHARY S., GUPTA M., 2018: Animal-Assisted Therapy: Role of Animals as a Therapeutic. *Research & Reviews: Journal of Dairy Science and Technology* (7.1) s. 18-21. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://sciencejournals.stmjournals.in/index.php/RRJoDST/article/view/820>

SKOUPÁ L., 2009: Využití hospodářských zvířat v zoorehabilitaci. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 51-56. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

SOLOMON O., 2010: What a dog can do: Children with autism and therapy dogs in social interaction. *Ethos* (38.1). s. 143-166. [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://www.uclahealth.org/pac/Workfiles/PAC/ChildrenW.AutismAndTherapyDogs_Solomon.pdf

SVOBODOVÁ I., TICHÁ V., 2009: Praktické využití psa v oblasti rozvoje osobnosti. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 9-21. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

SVOBODOVÁ I., TICHÁ V., SKOUPÁ L., 2009: Úvod do předmětu. In: SVOBODOVÁ I. et al. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 1. vydání. s. 2-8. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

TICHÁ V., 2007a: Delfinoterapie. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 290-291. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ V., 2007b: Zastřešující organizace v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 44-46. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VÍZDALOVÁ H., 2007a: Léčebně pedagogicko-psychologické ježdění. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 222-229. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VÍZDALOVÁ H., 2007b: Parajezdeckví. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 229-231. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VÍZDALOVÁ H., 2007c: Plemena koní užívaných při hipoterapii. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 237-238. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VOSÁTKOVÁ A., 2007: Hiporehabilitace. Terminologie. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: DONA. s. 215. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

www.canisterapie.org: Kdo jsme. *Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z.s.* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.org/c-39-organizace-a-struktura.html>

www.diteakun.cz: *Dítě a kůň, z.s.: Sdružení pro hipoterapii* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.diteakun.cz/oxidHlwem9iPTAmcj0yJmw9ajEmZT0maWRwYXJlbnQ9MSZpZHBvbG96PTI->

www.nidderdalellamas.org: Llama and Alpaca Therapy. *Nidderdale llamas* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.nidderdalellamas.org/parties-and-services/llama-therapy/>

www.petpartners.org: About us. *Pet Partners* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://petpartners.org/about-us/>

www.rojothellama.com: Therapeutic visitation. *Mtn Peaks Therapy Llamas & Alpacas* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://rojothellama.com/areas-of-service/therapeutic-visitation/>

www.rozarkarc.webnode.cz: *Rodinné centrum ROZÁRKA* [online]. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://rozarkarc.webnode.cz/>

www.vladykuvdvur.cz: *Vladykův dvůr, z. s.* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://vladykuvdvur.cz/>

www.zakonyprolidi.cz: Chovatelství. *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/obor/chovatelstvi>

www.zsvhamry.cz: Školní mini ZOO. *ZŠ a MŠ Velké Hamry* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://www.zsvhamry.cz/index.php?type=Post&id=316&ref=blog&ids=538>

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky základních škol

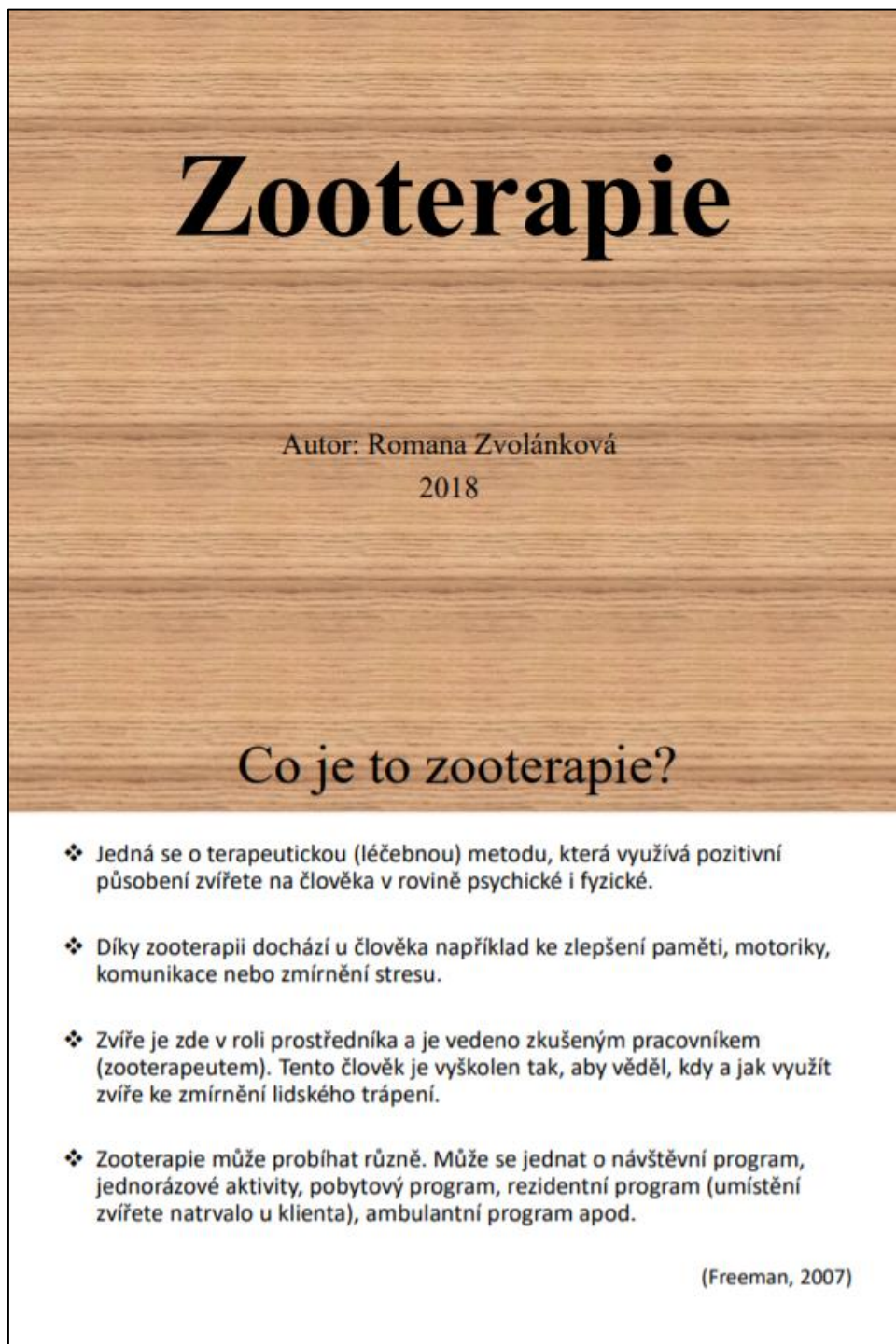
Dotazník pro žáky ZŠ			
<u>Název školy:</u>	<u>Třída:</u>	<u>Věk:</u>	<u>Pohlaví:</u> chlapec/dívka
<p>Dobrý den, jmenuji se Romana Zvolánková a ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce Zooterapeutické zkušenosti žáků základních škol. Dotazník je anonymní. Žádám Vás, abyste zakroužkoval/a vždy <u>jen jednu odpověď</u> (kromě otázek 2 a 6) a abyste odpovídal/a co <u>nejvíce pravdivě</u>. Děkuji.</p>			
1) Co si představíte pod pojmem zooterapie?			
2) Kde jste se s tímto pojmem setkal/a? Zakroužkujte. a) rodina b) přátelé c) škola d) média (internet, televize...) e) s tímto pojmem jsem se nikdy nesešel/a			
3) Víte, k čemu je zooterapie prospěšná? Pokud ano, napište. a) ano b) ne			
4) Zkuste spojit název zooterapie se zvířetem, které se v dané zooterapii využívá. 1) canisterapie a) delfín 2) felinoterapie b) hospodářská zvířata 3) hipoterapie c) pes 4) ornitoterapie d) lama 5) lamaterapie e) kočka 6) delfinoterapie f) ptáci 7) farmingoterapie g) kůň			
5) U jakých věkových skupin si myslíte, že se často používá zooterapie? Zakroužkujte. a) děti b) dospělí c) senioři			
6) Znáte někoho, kdo absolvoval zooterapii? Zakroužkujte. a) já sám jsem absolvoval zooterapii b) příbuzný c) kamarád/ka d) nikoho takového neznám			
7) Zúčastnil/a jste se nějakého programu o zooterapii? Zakroužkujte. a) ano - ve škole/na táboře/s rodiči/jinde..... b) nezúčastnil/a jsem se			
8) Chtěl/a byste se o zooterapii dozvědět více informací? a) ano b) ne			
9) Chtěl/a byste se někdy setkat s někým, kdo se profesně zabývá zooterapií? a) ano b) ne			
10) Probíhá v této škole/třídě chov nějakého zvířete? Pokud ano, napište jakého a pokračujte otázkou 12. a) ano b) ne			
11) Chtěl/a byste, aby se v této škole/třídě chovalo nějaké zvíře? Pokud ano, jaké? a) ano b) ne			
12) Chováte doma nějaká zvířata? Pokud ano, jaká? a) ano b) ne			

Obr. 28. Dotazník pro žáky základních škol

Příloha č. 2 – Dotazník pro učitele základních škol

Dotazník pro učitele ZŠ		
<u>Název školy:</u>	<u>Délka učitelské praxe:</u>	<u>Pohlaví:</u> muž/žena
<p>Dobrý den, jmenuji se Romana Zvolánková a studuji Pedagogickou fakultu na Jihočeské univerzitě. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma Zooterapeutické zkušenosti žáků základních škol. Dotazník je anonymní. Žádám Vás, abyste zakroužkoval/a vždy jen jednu odpověď a abyste odpovídal/a co nejvíce pravdivě. Předem velmi děkuji.</p>		
1) Probíhá v této škole výuka/přednáška/exkurze týkající se zooterapie? Pokud ano, přeskočte na otázku 3.		
a) ano		
b) ne		
2) Uvítal byste na této škole přednášku o zooterapii?		
a) ano		
b) ne		
3) Myslíte si, že by se ve školách měla zooterapie zařadit více do výuky? Uveďte důvod.		
a) ano		
b) ne		
4) Probíhá v této škole chov nějakého zvířete? Pokud ano, napište jakého.		
a) ano		
b) ne		
5) Myslíte si, že by bylo dobré, aby se zde ve škole chovalo nějaké zvíře? Uveďte důvod.		
a) ano		
b) ne		

Obr. 29. Dotazník pro učitele základních škol

Zooterapie

Autor: Romana Zvolánková
2018

Co je to zooterapie?

- ❖ Jedná se o terapeutickou (léčebnou) metodu, která využívá pozitivní působení zvířete na člověka v rovině psychické i fyzické.
- ❖ Díky zooterapii dochází u člověka například ke zlepšení paměti, motoriky, komunikace nebo zmírnění stresu.
- ❖ Zvíře je zde v roli prostředníka a je vedeno zkušeným pracovníkem (zooterapeutem). Tento člověk je vyškolen tak, aby věděl, kdy a jak využít zvíře ke zmírnění lidského trápení.
- ❖ Zooterapie může probíhat různě. Může se jednat o návštěvní program, jednorázové aktivity, pobytový program, rezidentní program (umístění zvířete natrvalo u klienta), ambulantní program apod.

(Freeman, 2007)

Obr. 30. Prezentace pro žáky základních škol 1

Něco málo z historie...

- ❖ Pes od samého začátku soužití s prehistorickým člověkem plnil funkci pomocníka (hlídací, lovecký, dopravní, pastevecký), funkci hygienickou i společenskou. Dokazují to archeologické nálezy (např. společné pohřbívání).
- ❖ V pozdějších dějinných etapách měla zvířata různá postavení. Ve starověkých civilizacích (např. Egypt, Persie, Indie) lidé uctívali či společensky využívali psy, kočky a jiná zvířata.
- ❖ Zvířata se také využívala v různých léčebných zařízeních:
 - od 8. do 9. století v Belgii jako doplňková terapie zdravotně postižených
 - od 18. století v Anglii v ústavu pro duševně nemocné
 - v 19. století v Německu v centru pro epileptiky
 - v roce 1919 v nemocnicích v USA

(Lacinová, 2007)

Typy zooterapie podle zvířete

Existuje několik typů zooterapie podle zvířecího druhu, který se využívá:

- ❖ Canisterapie
- ❖ Felinoterapie
- ❖ Hipoterapie
- ❖ Ornitoterapie
- ❖ Lamaterapie
- ❖ Delfinoterapie
- ❖ Farmingterapie
- ❖ Malá domácí zvířata

(Mokrá, 2012)

Obr. 31. Prezentace pro žáky základních škol 2

Canisterapie

- ❖ Jedná se o jednu z metod rehabilitace, která slouží k podpoře zdraví všech věkových kategorií, kdy se využívá interakce mezi člověkem a **psem**.
- ❖ Zde se můžete podívat na pár zajímavých videí:
<https://www.youtube.com/watch?v=aOmVK8hArRY>
<https://www.youtube.com/watch?v=GrwPYoboKvc>
<https://www.youtube.com/watch?v=8t221KKXB-0>

(Mokrá, 2012)

Felinoterapie

- ❖ Je terapie založena na kontaktu člověka s **kočkou**, při kterém dochází ke vzájemnému pozitivnímu působení.
- ❖ Zde se můžete podívat na pár zajímavých videí:
<https://www.youtube.com/watch?v=5Yalqi7u0xc>
<https://www.youtube.com/watch?v=iPhmz-f6Tgc>
<https://www.youtube.com/watch?v=ktLb8dAUftg>

(Jarý, 2017)

Hipoterapie

❖ Tato terapie je využívána zejména jako fyzioterapeutická metoda za využití **koně**. Pojem hipoterapie spadá pod hiporehabilitaci (souhrnný pojem pro formy ježdění na koni jako součásti komplexní rehabilitace).

❖ Zde se můžete podívat na pár zajímavých videí:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZX-B8q1ra-w>
<https://www.youtube.com/watch?v=auo89NT520g>
https://www.youtube.com/watch?v=rMkW_2xmyVA

(Mokrá, 2011)

Ornitoterapie

❖ Jedná se o formu terapie, kdy se využívá **ptactvo**.

❖ Zde se můžete podívat na video:

<https://www.youtube.com/watch?v=zfw-p4Zfnrc>

andulka vlnkovaná (Zvolánková, 2006)

Lamaterapie

- ❖ V této terapii se využívá **lama**.
- ❖ Zde se můžete podívat na video:
<https://www.youtube.com/watch?v=UBW111vbObs>

(Tarpenning, 2018)

Delfinoterapie

- ❖ Tato terapie probíhá za pomoci **delfína**.
- ❖ Zde se můžete podívat na pár videí:
https://www.youtube.com/watch?v=_AHS07qQv5g
<https://www.youtube.com/watch?v=n9kDn-eJl5k>

(Jarý, 2018)

Obr. 34. Prezentace pro žáky základních škol 5

Farmingterapie

❖ Jedná se o terapii praktikovanou na farmách za využití **hospodářských zvířat** (kozy, ovce, prasata apod.)

❖ Zde se můžete podívat na pár videí:

<https://www.youtube.com/watch?v=krIKIm9Jza0> (krávy)

<https://www.youtube.com/watch?v=FjOGTRdIKrg> (prase)

(Jarý, 2017)

Malá domácí zvířata

❖ Terapie, kdy využíváme **malá domácí zvířata** (drobní savci, akvariijní rybičky, obojživelníci, plazi apod.).

❖ Zde se můžete podívat na pár videí:

<https://www.youtube.com/watch?v=TJEU0gkFOUQ> (morčata)

https://www.youtube.com/watch?v=U_3jpc4gmg0 (ryby)

<https://www.youtube.com/watch?v=zdr2H1hoYWw> (králíci)

čínčila vlnatá (Zvolánková, 2013)

(Zvolánková, 2017)

Zooterapie v ČR

- ❖ V České republice se můžeme setkat s různými organizacemi zabývajícími se zooterapií, např.:

Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ)
založena v roce 1995 v Praze za účelem šíření a prohlubování myšlenky pozitivních vlivů soužití lidí se zvířaty

Canisterapeutická asociace (CTA)

Česká hiporehabilitační společnost (ČHS)

Rodinné centrum Rozárka, České Budějovice

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, Třeboň

(Tichá, 2007)

Zooterapie v zahraničí

- ❖ International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO)
Mezinárodní organizace vznikla v roce 1990 v USA. Sdružuje jednotlivé národní organizace pracující v oblasti výzkumu i praktické aplikace terapeutických programů se zvířaty.
- ❖ Pet Partners (dříve Delta Society)
Organizace byla založena v roce 1977 v USA. Je v ní obsaženo více než 13 000 týmů, které navštěvují např. seniory s Alzheimerovou nebo veterány s posttraumatickou poruchou.
- ❖ European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT)
Organizace vznikla v roce 2004 v Rakousku s cílem zastřešit jednotlivé evropské národní organizace zabývající se zvířaty podporovanou terapií.

(Nerandžič, 2006)

(Tichá, 2007)

(www.petpartners.org)

Použité zdroje:

Literatura:

- ❖ FREEMAN M., 2007: Terminologie v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: DONA. s. 30-37. 334 s., ISBN 978-80-7322-109-6.
- ❖ LACINOVÁ J., 2007: Historický vývoj zooterapie a její současný stav. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: DONA. s. 27-29. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- ❖ NERANDŽIČ Z., 2006: Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit. Praha: Albatros. 1. vydání. 160 s. ISBN 80-00-01809-8.
- ❖ TICHÁ V., 2007: Zastřešující organizace v zooterapii. In: VELEMÍNSKÝ M. (ed) et al. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: DONA. s. 44-46. 334 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- ❖ [www.petpartners.org: About us. Pet Partners \[online\]. \[cit. 2019-03-14\]. Dostupné z: https://petpartners.org/about-us/](https://petpartners.org/about-us/)

Obrázky:

- ❖ Fotografie Elišky Mokré a Jakuba Jarého byly použity s jejich souhlasem.
- ❖ Snímek 9 – lama
TARPENNING, Bill. Lama alpaka. In: *Wikimedia commons*[online].[cit. 2018-06-11]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alpaca2.jpg>